

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSELERİNDE MUHASEBE VE FİNANSMAN ALANI
ÖĞRENCİLERİNİN İŞLETMELERDE BECERİ EĞİTİMİ UYGULAMASINDA
KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ- İSTANBUL İLİNDE UYGULAMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Onur KARALAR

Muhasebe ve Finans Yönetimi Dalı
Muhasebe ve Denetimi Programı

ARALIK, 2023

**T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSELERİNDE MUHASEBE VE FİNANSMAN ALANI
ÖĞRENCİLERİNİN İŞLETMELERDE BECERİ EĞİTİMİ UYGULAMASINDA
KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ- İSTANBUL İLİNDE UYGULAMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Onur KARALAR
(Y2112.070006)**

**Muhasebe ve Finans Yönetimi Dalı
Muhasebe ve Denetimi Programı**

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Gülümser ÜNKAYA

ARALIK, 2023

TEZ SINAV TUTANAĞI

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Muhasebe ve Finansman Alanı Öğrencilerinin İşletmelerde Beceri Eğitimi Uygulamasında Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri- İstanbul İlinde Uygulama” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça 'da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (25/12/2023)

Onur KARALAR

ÖNSÖZ

Tez konumun belirlenmesinden tezin yazımına kadar her aşamada sürekli bana destek olan, çalışmamın başından sonuna kadar bilgi ve tecrübesini benimle paylaşan, öğrencisi olduğum için ve öğretmenlik becerilerime birçok şey kattığı için kendimi şanslı hissettiğim değerli danışman hocam Sayın Prof. Dr. Gülümser ÜNKAYA'ya

Tanıdığım ilk günden bu yana hayatımın her aşamasında benimle birlikte olan, paylaştığı deneyimleri, maddi–manevi yardımları ve fedakârlıkları için sevgili eşim, Elvan BARAN KARALAR'a,

Hayatımın her alanında yanımda olan ve desteklerini esirgemeyen fedakâr anneme ve babama,

Sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Aralık ,2023

Onur KARALAR

**MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSELERİNDE MUHASEBE VE
FİNANSMAN ALANI ÖĞRENCİLERİNİN İŞLETMELERDE BECERİ
EĞİTİMİ UYGULAMASINDA KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR VE ÇÖZÜM
ÖNERİLERİ- İSTANBUL İLİNDE UYGULAMA**

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, İstanbul’da öğrenim gören Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri ile Çok Programlı Anadolu Liselerinde yer alan Muhasebe Finansman bölümü öğrencilerinin işletmelerde beceri eğitimi dersi kapsamındaki staj sürecinde yaşadıkları sorunları ortaya koymak ve bu sorunlara çözüm önerileri getirmektir. Araştırmanın evrenini İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri ile Çok Programlı Anadolu Liselerinin Muhasebe ve Finansman bölümlerinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise seçkisiz örnekleme yöntemlerinden basit seçkisiz örnekleme yolu ile seçilen 137 erkek, 137 kız öğrenci olmak üzere toplam 274 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma verilerini toplamak için İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alındıktan sonra Muhasebe ve Finansman bölümünün bulunduğu okullar tespit edilmiştir. Okullarda görev yapan koordinatör öğretmenler aracılığı ile anket formu öğrencilere ulaştırılmıştır.

Araştırma sonuçları; iş yerlerinde beceri eğitimini genellikle usta öğreticiler yaptırdığını, öğrencilerin staj yeri bulmakta zorlanmadığını, işletmelerin öğrencilere karşı önyargısının bulunmadığı ve adil davrandığını, çalışmaya katılan öğrencilerin yaklaşık 1/3’ünün muhasebe bölümüne karşı ilgisinin azaldığı ve mesleğe karşı olumsuz tutum geliştirdiğini, beceri eğitimi sonrasında öğrencilerin yarısından fazlasının muhasebecilik mesleğini yapmak istemediği ya da kararsız olduğunu, stajyerlerin ucuz iş gücü olarak görüldüğünü ve maaşların zamanında ödendiğini, öğrencilerin beceri eğitiminde sürekli aynı işi yaptığından gelişiminin engellendiğini, iş yerlerinde öğrencilerin bölüm dışı işlerde çalıştırıldığını, beceri eğitimine başlarken öğrencilerin 1/3’ünün oryantasyon eğitimi almadığını, öğrencilerin tam zamanlı çalışan

diğer personellere nazaran sosyal ve ekonomik haklardan yeterince faydalanamadığını ortaya koymuştur.

Araştırma bulgularından yola çıkarak; araştırma kapsamı genişletilerek okul, işveren, usta öğreticilerle de bir araştırma yapılması, İstanbul ili ve muhasebe finansman alanı dışındaki bölümler içinde bu çalışmanın yapılması, mesleki eğitim programının işlevselliğini arttırmak amacıyla MEB ve sektör temsilcilerinin daha çok bir araya gelmeleri önerilir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Eğitimi, Mesleki Eğitim, Beceri Eğitimi, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

**PROBLEMS AND SOLUTION SUGGESTIONS ENCOUNTERED BY
ACCOUNTING AND FINANCE STUDENTS IN VOCATIONAL AND
TECHNICAL ANATOLIAN HIGH SCHOOLS IN THE PARCTICE OF
SKILLS EDUCATION IN BUSSINESS, APLICATION IN ISTANBUL**

ABSTRACT

The purpose of this research is to identify the challenges experienced by students in the Accounting and Finance departments of Vocational and Technical Anatolian High Schools and Multi-Program Anatolian High Schools during their internship period within the scope of the skills training course in enterprises. The aim is to propose solutions to these problems. The population of the research consists of students studying in the Accounting and Finance departments of Vocational and Technical Anatolian High Schools and Multi-Program Anatolian High Schools affiliated with the Istanbul Provincial Directorate of National Education. The sample of the research consists of 274 students, 137 male and 137 female, selected through simple random sampling, one of the non-probability sampling methods. After obtaining the necessary permissions from the Istanbul Provincial Directorate of National Education to collect research data, schools with Accounting and Finance departments were identified. Through coordinator teachers working at these schools, survey forms were distributed to the students.

The research findings indicate that in workplaces, skill training is generally conducted by master trainers. Students do not face significant challenges in finding internship placements, and there is no bias against students from businesses; they are treated fairly. However, approximately one-third of the participating students show decreased interest and develop a negative attitude towards the accounting field after the skill training. Additionally, more than half of the students either do not want to pursue a career in accounting or are undecided after the skill training. The interns are perceived as cheap labor, and their salaries are paid on time. Students also report that performing the same task repeatedly during skill training hinders their development. Moreover, students are assigned tasks unrelated to their field of study in the

workplaces. Nearly one-third of the students do not receive orientation training before starting skill training, and compared to full-time employees, students do not fully benefit from social and economic rights.

Based on the research findings, it is recommended to expand the scope of the research by conducting further studies involving schools, employers, and master trainers. Additionally, conducting similar studies in other areas outside Istanbul province and the field of accounting and finance, and facilitating more collaboration between the Ministry of National Education (MEB) and industry representatives to enhance the functionality of vocational education programs are suggested.

Keywords: Accounting Education, Vocational Education, Skills Training, Vocational and Technical Anatolian High School

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ	iii
ÖNSÖZ.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
I. GİRİŞ	1
II. TEMEL KAVRAMLAR.....	4
A. Eğitim	4
B. Mesleki Eğitim.....	5
C. Muhasebe.....	6
D. Beceri Eğitimi.....	6
E. Staj	7
F. Stajyer	7
III. MESLEKİ EĞİTİM VE MUHASEBE EĞİTİMİ	8
A. Mesleki Eğitim	8
1. Dünya’da Mesleki Eğitimin Tarihsel Gelişimi.....	9
2. Türkiye’de Mesleki Eğitim ve Tarihsel Gelişimi	11
B. Muhasebe ve Eğitimi.....	13
1. Dünyada Muhasebe Eğimi.....	15
2. Türkiye’de Muhasebe Eğitimi	16
IV. İŞLETMELERDE BECERİ EĞİTİMİ	20
A. Koordinatör Müdür Yardımcısının Görev ve Sorumlulukları	20
B. Koordinatör Öğretmenlerin Görev ve Sorumlulukları.....	21
C. İşletmelerin Bildirilmesi	21
D. İşletme Belirleme Komisyonlarının Kuruluşu	21
E. İşletmelerin Belirlenmesi.....	22

F. İşletme Belirleme Komisyonlarının Görevleri.....	22
G. İşletmede Mesleki Eğitimde Sözleşme	22
H. İşletmelerin Mesleki Eğitimle İlgili Görev ve Sorumlulukları	23
V. İSTANBUL İLİNDE BECERİ EĞİTİMİ UYGULAMASI	24
A. Araştırmanın Önemi	24
B. Araştırmanın Amacı	25
C. Araştırmanın Kapsamı.....	26
D. Araştırma Modeli.....	26
E. Araştırmanın Örneklemi	27
F. Araştırmanın Metodu	27
1. Veri Toplama Araçları	27
2. Ki Kare Testi	28
G. Araştırma Bulguları	29
1. Kikare Analizi ve Yorumlanması	39
VI. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	45
A. Sonuç	45
B. Tartışma	52
C. Öneriler	55
VII. KAYNAKÇA.....	57
EKLER.....	65
ÖZGEÇMİŞ.....	77

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1 Öğrencilere İlişkin Demografik Bilgiler	30
Çizelge 2 Staj yeri bulmakta zorluk çekmeme durumu	31
Çizelge 3 İBE süresinin mesleki becerileri geliştirme açısından yeterliliği	31
Çizelge 4 İşletmelerde stajyerlere önyargı olmaması durumu	32
Çizelge 5 İBE'nin mesleğin parçası olarak görülmesi	32
Çizelge 6 İşletmede stajyerlere adil davranılması	32
Çizelge 7 Stajyerlerin görüşlerinin dikkate alınması	33
Çizelge 8 Staj sonrası muhasebe bölümüne ilginin artması	33
Çizelge 9 Stajın Muhasebe bölümüne bakış açısına olumlu katkı sağlaması	33
Çizelge 10 Stajın mesleki açıdan güveni arttırması	34
Çizelge 11 İBE'nin mezuniyet sonrası iş yaşamında başarılı olmak için katkı sağlaması	34
Çizelge 12 Stajın iş yaşamını tanımaya yararı	34
Çizelge 13 İBE'de insan ilişkileri ve müşteri-çalışan ilişkilerinde deneyim kazanma	35
Çizelge 14 Stajın iş bulma olanağını arttırması	35
Çizelge 15 İş yerlerinin, öğrencilerin yeni bilgi ve beceri kazanması için uygun ortamı hazırlaması	35
Çizelge 16 İBE'nin yeni bilgi ve beceri kazandırması	35
Çizelge 17 Stajdan sonrası sektörde çalışmak isteme	36
Çizelge 18 Stajyer ücretlerinin tam ödenmesi	36
Çizelge 19 Koordinatör Öğretmenin işletmeleri düzenli ziyaret etmesi	36
Çizelge 20 Stajyerin ucuz işgücü görülmesi	37
Çizelge 21 Öğrencilerin bölüm dışı işlerde çalıştırılması	37
Çizelge 22 Sürekli aynı işi yapmanın İBE'ye olumsuz etkisi	37
Çizelge 23 İBE öncesi öğrencilere yeterli bilgi verilmesi	37
Çizelge 24 İBE öncesi oryantasyon eğitimi verilmesi	38
Çizelge 25 İBE'de başarılı öğrencilerin iş yerinde kalma imkânı	38

Çizelge 26 Cinsiyete Göre Staj Yeri Bulmakta Zorluk Yaşanmasının Karşılaştırılması	39
Çizelge 27 Cinsiyete Göre Çalışılan Kamu Kurumunda/İşletmede Stajyerlere Karşı Önyargı Olması Durumunun Karşılaştırılması	40
Çizelge 28 Mesleki Eğitimi Yaptıran Kişi İle İş Yerinde Öğrencinin Yeni Bilgi- Beceri Kazanması İçin Gerekli Ortamın Hazırlanmasının Karşılaştırılması	40
Çizelge 29 İşletme Türü ile Staj Dönemini Mesleğin Bir Parçası Olarak Görme Düşüncesinin Karşılaştırılması.....	41
Çizelge 30 İşletme Türü İle Staj Eğitiminin Yeni Bilgi Ve Beceri Kazandırması Durumunun Karşılaştırılması	41
Çizelge 31 İşletme Türü İle Bölüm Dışı İşlerde Çalıştırmanın Karşılaştırılması	42
Çizelge 32 Beceri eğitimi yapılan departman ile muhasebe bölümüne ilgi artışının karşılaştırılması	42
Çizelge 33 İşletme Türü İle Beceri Eğitime Başlanmadan Önce Oryantasyon Yapılmasının Karşılaştırılması.....	43
Çizelge 34 İşletme Türü İle Stajın Mesleki Açından Güveni Arttırmasının Karşılaştırılması	43

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MTAL	: Mesleki Teknik ve Anadolu Lisesi
ÇPAL	: Çok Programlı Anadolu Lisesi
İBE	: İşletmelerde Beceri Eğitimi
MTEGM	: Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü
IFAC	: Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu
MEK	: Mesleki Eğitim Kanun

I. GİRİŞ

Gelişmiş ülkelerin ortak özelliklerinden bir tanesi üretim arzının yüksek olmasıdır. Üretimin yapılabilmesi için gerekli olan tüm unsurlar üretim faktörü olarak adlandırılır. Üretim faktörleri emek, sermaye, doğal kaynak ve müteşebbistir. Üretim faktörlerinden olan emek, ne kadar nitelikliyse üretime olan katma değeri aynı oranda artar. Emegın nitelikli hale getirilmesi için günümüzde en önemli yöntemlerden bir tanesi mesleki eğitimidir. Mesleki eğitim, bireylere belirli beceri, bilgi ve uzmanlık alanlarında pratik ve teorik yetenekler kazandıran, genellikle belirli bir meslek veya sektör için hazırlık sağlayan eğitim türüdür. Bu eğitim, kişilere belirli bir meslekte ustalık kazandırmak, işgücü piyasasına hazırlamak ve iş dünyasındaki gereksinimleri karşılamak için uygulama odaklı bir öğrenme süreci sunar. Mesleki eğitim, genellikle teknik becerilerin, endüstriyel bilginin ve mesleki gelişimin temelini oluşturur.

Mesleki eğitim sayesinde bireylerin maddi bir gelir elde etmeleri ve toplum için fayda sağlaması amaçlanmaktadır. Mesleki eğitim, işgücünü ihtiyaç duyulan becerilerle donatarak işverenlerin nitelikli personel bulmasına yardımcı olur. Bu, iş piyasasında işgücü talebini karşılayarak istihdamı artırabilir. Ayrıca mesleki eğitim, bireylere kariyerlerinde belirli bir yol haritası sunar. İlgilendikleri alanda uzmanlaşmalarını ve kendilerini geliştirmelerini sağlar.

Diğer eğitim türlerinden farklı olarak mesleki eğitim, teorik bilgiyi pratik uygulama ile birleştirerek öğrencilere gerçek dünya deneyimi kazandırır. Bu da işe başladıklarında daha hazır olmalarını sağlar. Eğitim neticesinde ortaya çıkan nitelikli işgücü, ülkenin ekonomik gelişimine katkıda bulunur. Mesleki eğitim, işgücünün kalitesini artırarak ekonomik büyümeye katkı sağlar. Ayrıca mesleki eğitim, öğrenme sürecini sadece okulla sınırlamaz. İş hayatında da sürekli öğrenmeyi teşvik eder ve çalışanların becerilerini güncellemelerine olanak tanır.

Mesleki eğitim bireylere, işverenlere ve topluma katma değer kazandırmaktadır. Nitelikli işgücü, ekonomik kalkınma ve bireylerin kariyer gelişimi için önemli bir unsurdur. Mesleki eğitimle birlikte kişilerin akademik hayatlarına

devam ederken, iş piyasasında tecrübe kazanması ve mesleğe ilişkin gerekli bilgi ve becerileri öğrenmesi beklenir. Böylece sektör kalifiye becerisi yüksek olan gençlere sahip olmaktadır.

Mesleki eğitim; teorik ve uygulamalı eğitimi bir arada hayata geçirme imkânı veren, kalifiye eleman ihtiyacı bulunan tüm alanlarda kullanılabilir bir metottür. Bu alanların en önemlilerinden biri de muhasebedir. Muhasebenin kökenleri, insanların ticari faaliyetleri takip etme ihtiyacıyla binlerce yıl öncesine dayanır. Muhasebenin tarihi, antik medeniyetlerin ticaret yapma ihtiyacıyla başlar. Elbette ki antik çağlardan bu yana, lonca teşkilatlanmaları, sanayi devrimi, bilim ve teknolojinin ilerlemesi, küreselleşme gibi etkiler muhasebe biliminin gelişmesine katkı sağlamıştır.

Muhasebe, bir işletmenin veya organizasyonun mali işlemlerini kaydetme, sınıflandırma, analiz etme, raporlama ve yorumlama sürecidir. Bu süreç, işletmenin gelirleri, giderleri, varlıkları ve borçlarıyla ilgili finansal bilgilerin düzenlenmesini ve izlenmesini içerir. Genel olarak, muhasebe işletmelerin mali durumlarını anlamak ve finansal performanslarını değerlendirmek için kullanılır. Muhasebeyle birlikte işletmeler finansal durumlarını kontrol edip izleyebilir, karar alma süreçlerinde gerekli bilgileri sunar, vergi kanunlarına uyumu ve dış paydaşlara bilgi paylaşımını sağlar.

Muhasebe eğitimi; teorik dersler, pratik uygulamalar, staj imkânları ve projeleri içermektedir. Bu çeşitlilik, muhasebe eğitimine farklı seviyelerde katılım ve çeşitli kariyer hedefleri olan öğrencilere fırsatlar sunmaktadır. Türkiye’de muhasebe eğitimi veren kurumlar; meslek liseleri ve meslek yüksekokulları, üniversiteler (lisans), meslek odalarının düzenlediği muhasebe sertifikasyon programları şeklinde sıralanabilir. Araştırmamızın çalışma alanını meslek liselerinde verilen muhasebe eğitimi oluşturmaktadır. Lise seviyesindeki muhasebe eğitimi, öğrencilere finansal okuryazarlık kazandırmanın yanı sıra işletme yönetimi, mali planlama ve bütçeleme gibi temel becerileri de öğretmeyi amaçlamaktadır. Bu da öğrencilere kariyer seçeneklerini değerlendirirken ve iş dünyasına adım atarken yardımcı olmaktadır.

Mesleki ve Teknik Anadolu liselerinde muhasebe eğitimi alan öğrenciler, ilk 3 yıl teorik eğitim almaktadırlar. Son sınıfta ise öğrenciler aldıkları bu teorik eğitimi ve edindikleri becerileri uygulamak amacıyla, İşletmelerde Beceri Eğitimi dersi kapsamında staj yapmaktadır. Staj süreci öğrencilerin çalışma hayatını görmeleri ve muhasebecilik mesleğini icra etmeleri açısından son derece önem arz etmektedir.

Bu çalışmanın amacı; İstanbul ilinde Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ile Çok Programlı Anadolu Liselerinde öğrenim gören, muhasebe ve finansman bölümü 12.Sınıf öğrencilerinin, işletmelerde beceri eğitimi dersi kapsamında yaptıkları stajda karşılaştıkları sorunları ortaya koymak ve bu sorunlara çözüm önerileri sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır. İstanbul’da 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde öğrenim gören, muhasebe ve finansman alanı öğrencilerine ulaşılarak araştırma yapılmıştır.

“Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde, Muhasebe ve Finansman Alanı Öğrencilerinin İşletmelerde Beceri Eğitimi Uygulamasında Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri- İstanbul İlinde Uygulama” isimli bu tez, beş bölümden oluşmaktadır. Tezin birinci bölümünü “Giriş”, ikinci bölümünü “Temel Kavramlar”, üçüncü bölümünü “Mesleki Eğitim ve Muhasebe Eğitimi”, dördüncü bölümünü “İşletmelerde Beceri Eğitimi”, beşinci ve son bölümünü ise “İstanbul İlinde Beceri Eğitimi Uygulaması” başlıkları oluşturmaktadır

II. TEMEL KAVRAMLAR

Bu bölümde çalışmanın daha iyi anlaşılabilmesi için konuyla ilgili kavramların açıklanmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu amaçla; eğitim, mesleki eğitim, muhasebe, beceri eğitimi, staj ve stajyerlik kavramları açıklanmıştır.

A. Eğitim

Eğitim bireyin topluma uyum sağlayabilmesi ve toplumda birey olarak var olabilmesi için önemli bir süreçtir. Tarih boyunca birçok düşünür eğitimi farklı açılardan tanımlamasının neticesinde, eğitim kavramı psikolojik ve sosyolojik olarak ele alınmaktadır

Eğitim; bireyin davranışlarında kasıtlı olarak ve kendi yaşantıları yoluyla istendik davranış değişikliği meydana getirme sürecidir (Ertürk,2016:15). Özankaya'ya (1980:8) göre ise toplumun genç üyelerinin var olan kültüre yetişkin üyelerce bilinçli, amaçlı ve düzenli biçimde hazırlanmasıdır. Eğitim bilgi, beceri, değerler veya yetkinliklerin aktarılması ve öğrenme sürecidir. Öğrencilere bilgi sağlama, beceri geliştirme, zihinsel ve sosyal olarak gelişmelerine yardımcı olma amacı taşır. Eğitim, resmi (okullar, üniversiteler) veya gayri resmi (kendi başına öğrenme, kurslar, çevresel etkileşimler) ortamlarda gerçekleşebilir. Genellikle bilgiyi edinme, anlama, değerlendirme ve uygulama süreçlerini içerir. Aynı zamanda bireylerin potansiyellerini açığa çıkararak onların yaşamları boyunca öğrenmeye devam etmelerini teşvik eder. Bütün bu tanımlardan yola çıkarak eğitim genel olarak bireylerin toplumda olumlu yönde gelişmesini ve iyi vatandaşlar olarak var olmalarını sağlayan faaliyetlerin tümünü ifade etmektedir. Yine küreselleşen dünyada, teknolojinin gelişmesiyle beraber ihtiyaçlara karşılık veren ve tüm bu değişimlere uyum sağlayan bireyler yetiştirmek de eğitimin önemini her geçen gün arttırmaktadır (Ünüvar,2023:19).

Eğitim; formal eğitim ve informal eğitim olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İnfomal eğitim plansız ve gelişigüzeeldir. Genellikle farkına varmadığımız, fakat olumlu-olumsuz davranış değişikliğine neden olabilen eğitim türüdür (Bahat,2013:14). Formal eğitim ise bir plan ve program çerçevesinde gerçekleşen,

olumlu yönde davranış değişikliğine neden olan ve daha kurumsal bir yapının olduğu sistemdir (Ayas ve Kirişçi 2020:55).

Formal eğitim; örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Örgün eğitim; genellikle resmi kurumlar veya belirli yapılandırılmış ortamlar içinde gerçekleştirilen sistemli bir öğrenme sürecidir (TDK, 2019). Devlet okulları, üniversiteler, kolejler gibi kurumlar aracılığıyla düzenlenir. Bu tür eğitimde genellikle öğrenciler belirli bir müfredat doğrultusunda derslere katılır, belirli saatlerde sınıf ortamında öğretmenler tarafından dersler verilir ve sınavlarla ölçülür. Örgün eğitim, belirli bir programa göre ilerler ve genellikle ulusal veya uluslararası eğitim standartlarına dayalı olarak yapılandırılır. Bu süreçte öğrencilere genel olarak akademik bilgi, beceriler ve sosyal değerler aktarılır. Bu eğitim tipi, belirli bir müfredat ve okul yönetmeliği altında gerçekleşir ve genellikle öğrencilere diploma veya belge kazandırır (Demirel ve Kaya, 2003:29). Yaygın eğitim ise resmi eğitim kurumları dışında kalan, genellikle formal olmayan ve geniş bir kapsama sahip olan eğitim şeklidir. Bu tür eğitim, bireylerin öğrenme ihtiyaçlarına yönelik olarak, resmi okullar veya kurumlar dışında gerçekleşir. Yaygın eğitim, yaşam boyu öğrenmeyi teşvik eder ve bu süreçte kişisel gelişim, beceri kazanımı ve bilgi edinimi üzerinde odaklanır. Yaygın eğitim, kurslar, seminerler, atölye çalışmaları, çevrimiçi eğitim platformları, topluluk merkezleri gibi çeşitli ortamlarda gerçekleştirilebilir. Mesleki eğitim, hobi edinimi, dil öğrenimi, sanat faaliyetleri gibi farklı alanlarda bireylere eğitim imkânı sunar. Bu eğitim tipi genellikle resmi bir derece veya belgeyle sonuçlanmaz, ancak bireylerin kişisel gelişimlerine katkı sağlar. Yaygın eğitim, toplumun farklı kesimlerindeki bireylere eşit erişim imkânı sunarak, öğrenmeyi destekler ve bireylerin bilgi ve becerilerini geliştirme fırsatı tanır (Yıldırım,2009:6).

B. Mesleki Eğitim

Mesleki eğitim; tüm sektörlerde ihtiyaç duyulan kalifiye elemanların yetiştirilmesinde gerekli olan bilgi, beceri ve tekniklerin kazandırılması sürecidir (MEB, 1986). Mesleki eğitim bireylere; erken yaşta istihdam edilebilme, çeşitli iş imkanları, iyi bir kariyer, daha yüksek kazanç sağlama, kişisel özgüveni arttırma gibi avantajlar sağlar (Altuncı vd., 2009:6).

Mesleki eğitim bireylerin belirli bir meslek veya alanda iş gücüne katılma, belirli becerileri kazanma veya mevcut becerilerini geliştirme amacıyla yapılan öğrenme

sürecidir. Bu tür eğitim, genellikle teorik bilgiyi pratik uygulama ile birleştirerek, kişilere belirli mesleklerde çalışabilmeleri için gereken yetkinlikleri kazandırmayı hedefler (Yıldırım ve Çarıkçı, 2017:399).

C. Muhasebe

Muhasebe; işletmelerin varlıkları ve kaynakları üzerinde değişiklik yaratan mali nitelikteki olayları para ile ifade edecek şekilde; kaydeden, sınıflandıran, özetleyen, analiz edip yorumlayan, raporlayan ve bu raporları ilgili kişi ve kurumlara sunan bilim dalıdır (Sevilengül,2001:11). Muhasebe;

Bilgi aracıdır: Geçmiş işlemleri kaydederek yazılı bellek olma görevini yerine getirir.

Kontrol aracıdır: Bütçe ve standartlarla gerçekleştirmeleri karşılaştırıp sapmaları ve bunların nedenlerini ortaya çıkarır.

Öngörme aracıdır: Ortaya çıkan bilgi ile geleceğe ait öngöründe bulunmaya yardımcı olur.

Muhasebe bilgi sisteminin fonksiyonları; kaydetme, sınıflandırma, özetleme, analiz etme ve raporlamadır. Kaydetme fonksiyonu; mali olayların ticari belgelere dayalı olarak maddeler halinde kayda alınmasını ifade eder. Kaydetme fonksiyonu yevmiye defteri aracılığıyla yerine getirilir. Sınıflandırma fonksiyonu; benzer nitelikteki işlemlerin çizelgelere aktarılmasını ifade eder. Sınıflandırma fonksiyonu büyük defter (defter-i kebir, T defteri) aracılığıyla yerine getirilir. Özetleme fonksiyonu; sınıflandırılan hesapların tek bir çizelgede görüntülenmesini sağlar. Sınıflandırma fonksiyonu mizanlar aracılığıyla sağlanır. Raporlama fonksiyonu; muhasebe sistemiyle ortaya çıkan bilgilerin paydaşlara sunulmasını sağlar. Raporlama fonksiyonu bilanço, gelir tablosu gibi mali tablolar ile sağlanır (Gülümser ve Sinan, 2009:19)

D. Beceri Eğitimi

Öğrencilere öğretim programlarındaki kazanımlarla iş hayatına uyum sağlama, çalışılan sektörü tanıma, mesleki bilgi, beceri ve tutumları geliştirmek amacıyla gerçek işletmelerde yapılan staj sürecine beceri eğitimi denir. Beceri eğitimi gerçekleştirilirken her alanın belirlediği gelişim tabloları esas alınır. Gelişim

tablolarında belirlenen konular öğrencilerin okullarda teorik eğitimini aldığı ders konularından oluşmaktadır. Öğrenciler Beceri Eğitimi dersi kapsamında gelişim tablolarındaki konuların en az %80'ini uygulamalıdır (3308 sayılı MEK).

E. Staj

Staj, öğrencilerin eğitim-öğretim dönemlerinde edindikleri teorik bilgilerin veya laboratuvar ölçekli pratik uygulamaların, büyük ölçekli endüstriyel üretimlerde nasıl yer aldığını gördükleri, çalışmalara aktif olarak katılarak bilgi ve becerilerini geliştirdikleri, mesleğe ilk adım attıkları önemli bir süreçtir (3308 sayılı MEK).

F. Stajyer

Stajyer, staj yapmakta olan kimseye denilmektedir. Stajyer, bir şirket veya kuruluşa belirli bir süre boyunca çalışarak mesleki deneyim kazanan ve genellikle henüz eğitimlerini tamamlamamış veya yeni mezun olmuş kişiyi ifade eder. Stajyerlik, öğrencilerin veya yeni mezunların teorik bilgilerini pratik iş deneyimiyle birleştirmelerine olanak sağlar. Stajyerler, belirli bir işte pratik yaparak; sektördeki çalışma ortamını, beklentileri, profesyonel ilişkileri ve işin gerektirdiği becerileri öğrenme fırsatı bulurlar. Stajyerlik aynı zamanda şirketler için de potansiyel bir işe alım yöntemi olarak kullanılabilir; stajyerlik süresi boyunca çalışanlar, şirketin çalışma kültürünü deneyimleyerek ve iş performanslarını göstererek gelecekte şirkette çalışma olasılıklarını artırabilirler.

Stajyerlik eğitim-öğretim süresi boyunca öğrenilen bilgi ve teoriyi, profesyonel bir ortamda pratik uygulamalara çevirebilecek deneysel bir öğrenme metodudur (TDK).

III. MESLEKİ EĞİTİM VE MUHASEBE EĞİTİMİ

A. Mesleki Eğitim

Bilim ve teknolojinin sürekli olarak geliştiği ve değiştiği bir çağda, nitelikli insan güncüne olan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır. Bu durum beraberinde mesleki eğitimi daha da önemli hale getirmektedir. Mesleki eğitim; bireye edinmek istediği mesleği için gerekli bilgi ve becerileri kazandıran bir süreçtir. Mesleki eğitimde öğrencilere genellikle mesleki becerilerin yanı sıra meslek etiği, iş yerinde iletişim, problem çözme, liderlik gibi konularda da eğitim verilir. Amacı, bireyleri belirli bir iş alanında istihdam edilebilir kılmak veya mevcut işlerinde daha yetkin hale getirmektir (Alkan ve ark.,1994:16). Millî Eğitim Temel Kanununda tanımlanan mesleki ve teknik eğitim; bireylerin hayata hazır hale gelmesine ve yaşamlarında mutlu olması için bir meslek sahibi olabilecek bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazandırma süreci olduğunu ifade etmiştir (MEB, 1973). Mesleki eğitim, öğrencilerin pratik deneyim kazanmalarını sağlamak için genellikle saha çalışmaları, stajlar veya iş yerinde eğitim gibi uygulamalı yöntemleri kullanır. Bu şekilde, teorik bilginin yanı sıra iş yerindeki gerçek beceri ve deneyimlerin de kazanılması amaçlanır.

Teknolojinin gelişmesiyle beraber tüm sektörlerde ulusal ve uluslararası rekabet her geçen gün artmaktadır. Bu rekabet sonucunda kaliteli üretim sunmak kaçınılmaz hale gelmiştir. Kaliteli bir hizmet sunabilmek için iş gücünün de iyileştirilmesi gerekmektedir. Mesleki eğitim ile sağlanacak bu iyileştirme sonucunda çalışanlar, işletmelerde verimliliği artıracak ve sınırlı olan kaynakların verimli bir şekilde kullanılması da mümkün hale gelecektir (Seçilmiş ve Ünlüönen, 2009:8).

Mesleki eğitim piyasanın ihtiyacı olan özellik ve kalitedeki işgücünü yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Mesleki ve teknik eğitim programlarında öğrenim gören öğrenciler, ortak bir genel kültürün yanı sıra, belli bir meslek alanında uygulama ağırlıklı eğitim alarak, bir üst öğrenime ve iş hayatına hazırlanmaktadır (Bozak,2019:47).

Mesleki eğitim sosyal ve ekonomik sektörler ile iş birliği içinde ulusal ve uluslararası mesleki yeterliğe, meslek ahlakına ve mesleki değerlere sahip yenilikçi,

girişimci, üretken ve ekonomiye değer katan iş gücünü geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Mesleki eğitimin amacı; insanlara yeni bilgi ve kabiliyetler kazandırmasının yanı sıra bireyin yetenekleri doğrultusunda gelişmesi için eğitim verilmesidir. Ulusal düzeyde mesleki eğitimin amacı ise; ekonomik kalkınma için gerekli insan gücünü sağlamaktır (Tsang, 1999:770). Bu bağlamda genel amaç, sanayinin işgücü ihtiyacını karşılayacak ve teknolojik değişime uyum sağlayacak bireyler yetiştirmektir (Kam et al., 2013:39). Ülkemizin demografik yapısı gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerle kıyaslandığında görece olarak genç bir nüfusa sahip olduğumuz ortaya çıkmaktadır. Bu genç nüfus üretimde potansiyel bir iş gücünü temsil etmektedir (MEB, 2014). Ancak bu iş gücünün sektörlerin ihtiyaç duyduğu istihdam özellikleriyle uyumlu hale gelmesi için mesleki eğitim anahtar rol üstlenmektedir. Genç nüfusun çağın ihtiyaçlarına uygun ve planlı bir mesleki eğitimle ülke ekonomisine katkı sağlaması gerekmektedir.

1. Dünya’da Mesleki Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Mesleki eğitim, insanlık tarihindeki en eski öğrenme yöntemlerinden biridir. İlk çağlardan itibaren, bireyler hayatta kalmak ve toplumlarına katkı sağlamak amacıyla çeşitli beceri ve meslekleri öğrenme ihtiyacı hissetmişlerdir. İnsan kaynağının, çağın gerektirdiği niteliklerle donatılmasında, mesleki ve teknik eğitim çok büyük önem taşımaktadır (Yıldırım ve Çarıkçı, 2017:400).

Mesleki eğitimin tarihsel gelişimi, kültürler arası farklılıklar gösterse de, ortak bir evrim süreci izlemiştir. Mesleki eğitimin evrim sürecini, tarihsel anlamda sınıflandırdığımız da aşağıdaki gibi açıklanabilir;

- Antik Dönemler: Antik dönemlerde, meslekler genellikle aile içinde veya topluluk içinde ustalık sistemiyle öğreniliyordu. Çıraklar, bir ustaya bağlı olarak mesleği öğrenirken, teorik bilgiyi pratik becerilerle birleştirme fırsatı buluyordu. Bu dönemde zanaatkârlar, çiftçiler, avcılar ve diğer meslek grupları, deneyimlerini gelecek nesillere aktarıyor ve böylece mesleklerin sürdürülebilirliğini sağlıyordu.
- Orta Çağ ve Loncalar: Orta Çağ’da, özellikle Avrupa’da, loncalar önemli bir rol oynadı. Loncalar, belirli bir meslek dalında çalışan kişilerin bir araya gelerek oluşturduğu kurumlardı. Bu loncalar, üyelerine belirli standartlarda çalışma koşulları ve mesleki etik kuralları sağlıyor, aynı

zamanda ıraklık sistemini destekliyordu. ıraklar, ustalarının yanında çalışarak mesleki becerileri öğreniyor ve belirli bir seviyeye ulaştıktan sonra kendi işlerini kurma hakkını elde ediyordu.

- Sanayi Devrimi ve Mesleki Okullar: Sanayi Devrimi ile mesleklerin doğası büyük ölçüde değiştirdi. Fabrikalardaki yeni teknolojiler, iş süreçlerinde ve beceri gereksinimlerinde önemli değişikliklere yol açtı. Bu dönemde, mesleki eğitimdeki resmi yapı daha da güçlendi. Özellikle 19. yüzyılda Almanya'da ortaya çıkan mesleki okullar, öğrencilere hem teorik bilgi hem de pratik beceriler kazandırmak amacıyla kuruldu. Bu okullar, endüstriyel ihtiyaçlara daha spesifik bir şekilde odaklanarak işgücünü daha etkili bir şekilde yetiştirmeyi amaçladı.
- 20. Yüzyıl ve Mesleki Eğitimde Genişleme: 20. yüzyılda, mesleki eğitim daha geniş bir yelpazede sunulmaya başlandı. İkinci Dünya Savaşı sonrasında, birçok ülkede ekonomik kalkınma ve endüstrileşme süreçleri, mesleki eğitimi daha da önemli hale getirdi. Mesleki eğitim kurumları, tarım, sanayi, sağlık ve hizmet sektörlerinde çeşitli meslek dallarına odaklanarak, bireyleri iş dünyasına hazırlamak için çeşitli programlar sunmaya başladı.
- Bilgi Ekonomisi ve Teknolojik İlerleme: Günümüzde, dijital devrim ve hızla ilerleyen teknoloji, meslek dallarını sürekli olarak güncellemeyi ve adaptasyonu gerektiriyor. Mesleki eğitim, sadece belirli bir mesleği öğretmekle kalmayıp aynı zamanda genel becerileri de vurgulayarak, öğrencileri değişen iş dünyasına hazırlamak amacıyla evrilmeye devam ediyor. Örneğin; fen, teknoloji, mühendislik, matematik alanlarına odaklanan programlar, bilgi ve teknolojiye dayalı mesleklerde uzmanlaşmayı hedefliyor.
- Küreselleşme ve Çok Kültürlülük: Son yıllarda, küreselleşme ve çok kültürlülük, mesleki eğitimi daha çeşitli ve kapsamlı hale getirmiştir. İnsanlar, farklı kültürlerden gelen iş arkadaşlarıyla etkileşimde bulunmak zorunda oldukları için, mesleki eğitim programları bu kültürel çeşitliliği ele alacak şekilde tasarlanmaktadır. Bu, iletişim becerileri, kültürlerarası anlayış ve çeşitli perspektiflerle başa çıkma yeteneklerine

odaklanan eğitim modellerini beraberinde getirmiştir.

Mesleki eğitimin tarihsel gelişimi, toplumsal, ekonomik ve teknolojik değişimlere uyum sağlamış, sürekli evrim geçirmiştir. Mesleki eğitim günümüzde de bireylere çeşitli mesleklerde başarılı olabilmeleri için gerekli becerileri kazandırmaya devam etmektedir (MEB, 2012).

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'ne göre dünyada kullanılan 3 mesleki eğitim modeli vardır. Bunlar; okul temelli, işyeri temelli ve karma modeldir. (Cantor,1991:115)

Okul temelli mesleki eğitim sistemi; öğrencilere 18 yaşına kadar mesleki eğitimin okullardaki atölye ve laboratuvarlarda verildiği sistemdir. Fransa, İsveç, Belçika gibi ülkelerde kullanılan sistemdir (Gürol, 1997:85).

İşyeri temelli mesleki eğitim sistemi; tüm eğitimin işyerinde, usta-çırak ilişkisi çerçevesinde alındığı mesleki eğitim modelidir. Eğitim kurumlarının ihtiyacı karşılayacak kadar gelişmediği ülkelerde kullanılan sistemdir (Yüksek,2006:31).

İkili (karma) mesleki eğitim sistemi; öğrenciler mesleki eğitim ile ilgili eğitimin bir kısmını okullarda alırken, haftanın belirli günleri iş yerlerine giderek okullarda aldıkları eğitimi uygularlar. Böylelikle okullar ve işyerleri mesleki eğitimde birlikte rol alır. Almanya, Avusturya, Japonya gibi ülkelerde kullanılan sistemdir (Gürol, 1997:91). Ülkemizde de yürürlükte bulunan 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu ikili mesleki eğitim sisteminden esinlenerek hazırlanmıştır. Mesleki eğitim öğrencileri de mesleğe ilişkin temel eğitimlerini okullarda alıp, daha sonra aldıkları bu teorik eğitimi uygulamak amacıyla işletmelerde staj yapmaktadırlar (Yazman, 1992:3).

2. Türkiye’de Mesleki Eğitim ve Tarihsel Gelişimi

Mesleki eğitim, Türkiye’de ve dünya genelinde önemli bir konudur. Türkiye’de mesleki eğitimle ilgili çeşitli sorunlar bulunmaktadır ve bu sorunların çözümü için çeşitli adımlar atılmaktadır. Dünya genelinde ise mesleki eğitimde yeni bir dönüşüm yaşanmaktadır. Bu dönüşüm, genel mesleki eğitimi ön plana çıkaran, akademik donanım ve genel becerilere daha önem veren bir yaklaşımı benimsemektedir (Özer, 2020:8). Mesleki eğitim, çağın ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde dönüşmelidir. Bunun için öncelikle sektörün ne beklediği iyi tespit edilmeli daha sonra katkı sağlayacak politikaların atılması gerekmektedir (Yıldırım ve Çarıkçı, 2017:399).

Mesleki eğitimde öğretmen yetiştirme konusu en önemli konulardandır. Türkiye'de mesleki ve teknik eğitim fakültelerinin kapatılmasıyla birlikte, mesleki eğitime öğretmen yetiştirme konusunda belirsizlikler ortaya çıkmıştır. Diğer ülkelerde ise mesleki ve teknik eğitime öğretmen yetiştirme konusunda farklı modeller uygulanmaktadır (Bolat, 2016:45).

Mesleki eğitimde öğretmenlerin eğitimi ve gelişimi de önem arz eden konulardandır. Öğretmenlerin mesleki gelişimi, eğitimde kaliteyi artırmak için önemli bir süreçtir. Mesleki gelişim, öğretmenlerin mesleki niteliklerini artırarak öğrenci başarısını yükseltmeye ve eğitimde kalitenin oluşmasına katkı sağlamaya yardımcı olmaktadır (Usul ve ark.,2007:238).

Mesleki eğitimde alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri kullanılmalıdır. Öğretmenlerin bu konuda yeterlik algıları, eğitim durumu, hizmet içi eğitim alma durumu, eğitim kademesi ve mesleki kıdem gibi faktörlere bağlı olarak değişmektedir (Kılıç, 2020:495).

Ülkemizde mesleki eğitimin tarihçesine bakıldığında Orta Çağ'da üretim ve iş gücünün sağlanmasında önemli görevler üstlenen loncalar meslek organizasyonlarını temsil etmekteydi. Loncalar ile usta-çırak ilişkileri, ürün kalite sistemi ve fiyatlarla ilgili rekabetin doğru sağlanmasına yönelik çalışmalar yapılmıştır (TİSK,1997:9). Avrupa'da ve Osmanlı'da da loncanın faaliyetlerini tarihsel süreçte görmekteyiz.

Temelleri Osmanlı'da Usta-çırak ilişkisi ile başlayan mesleki eğitimin tarihsel gelişimi Cumhuriyet döneminde de bir hayli önem kazanmıştır. Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı yıllarında teknik eleman yetersizliği, meslek eğitime olan ihtiyacı bir kez daha ortaya çıkarmıştır. Mustafa Kemal Atatürk 1922'de Mecliste yaptığı konuşmada "Bir yandan cahilliğin kaldırılması ile uğraşırken diğer yandan da memleket çocuklarını sosyal hayat ve ekonomide fiilen etkili ve yararlı kılabilmek için gereken basit bilgileri uygulamalı bir biçimde vermek yöntemi eğitimimizin temelini oluşturmalıdır" diyerek mesleki ve teknik eğitimin Türkiye için önemini vurgulamıştır (TBMM,1922). Bu minvalde TİSK, (1997:14), 1933 yılında Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, ardından 1941 yılında Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı oluşturulmuştur. 1940 ile 1950 yılları arasında mesleki eğitim ülkemizde gelişerek yaygınlaşmıştır. 1960'larda düzenlenen Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı olmak üzere, daha sonra düzenlenen ikinci ve üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planlarının gündeminde de meslek liselerine gereken

önemin verilmesi ve istihdam sağlanması amaçlanmıştır (Demir ve Şen, 2009:46). 1986 yılında çıkarılan bir kanun ile mesleki eğitim; “yaygın”, “örgün” ve “çıraklık” eğitimi içerecek şekilde tasarlanmış ve bölgesel olarak faaliyet gösteren mesleki eğitim komiteleri oluşturulmuştur. Meslek lisesi çeşitliliği 2014 yılında azaltılarak Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (MTAL) ve Çok Programlı Anadolu Lisesi (ÇPAL) adı altında birleştirilmiştir (MEB, 2014). Son olarak, 2016 yılında ise zorunlu eğitim kapsamına mesleki eğitim merkezleri de alınmıştır (MEB, 2018). Türkiye’de mesleki eğitim hizmetleri MTAL, ÇPAL ve Mesleki Eğitim Merkezi (MEM) isimleriyle yapılandırılmış kurumlar aracılığıyla verilmektedir. Şu an ülkemizde 1.848.236 öğrenci Mesleki ve Teknik liselerinde eğitim görmektedir (MEK,2023).

B. Muhasebe ve Eğitimi

İnsanlık tarihinden beri kişiler hayatlarını devam ettirebilmek için bir takım faaliyetlerde bulunmuşlardır. İlk zamanlar ekonomik sistem içerisinde değişim aracı olarak takas usulü kullanılırken yerini zaman içerisinde paraya bırakmıştır. Para zaman içerisinde bireyler ve işletmeler için önemli olmaya başlamış ve zaman içinde daha karmaşık hale gelmiştir. Özellikle işletmelerdeki faaliyetlerin kontrol edilmesi için muhasebe bilimi ortaya çıkmıştır.

Muhasebe eğitimi; öğrenciye muhasebenin temel kavramlarını öğretmek, verilerin tespit edilmesi, toplanması, kayıt altında tutulması ve raporlar şeklinde özetlenmesi işleminden sonra analiz ve değerlendirmeden çıkarılan sonuçların karar almada kullanılmasını sağlayan bilgileri kazandırmayı amaçlamaktadır (Kozache, 2020:36). Ayrıca sektörlerin muhasebe ve finans alanında ihtiyaç duyduğu kalifiye eleman ihtiyacını karşılayarak, öğrencilerin alanda uzmanlaşması eğitimin alt amaçlarından biridir.

Muhasebe bilimi işletmenin mali durumunu tespit ederek, ilgili tüm paydaşlara güvenilir, doğru ve zamanında veri sunmayı amaçlar. Bu amacı gerçekleştirmek için muhasebe eğitimi almış kalifiye elemanları yetiştirmek oldukça önemlidir (Tazegül, 2011:33). Söz konusu kalifiye elemanlar sektördeki tecrübeleri, aldıkları eğitim ve değişen mevzuatı takip ederek alanlarında uzmanlaşabilirler. Alanında uzmanlaşmış bir meslek mensubunun dürüstlük, objektiflik, şeffaflık ve gönüllülük gibi önemli meziyetleri de taşıması beklenir. Ayrıca küreselleşmeyle birlikte yetişmiş muhasebe elemanlarının evrensel niteliklere sahip olması beklenmektedir. Bu kapsamda

muhasabe eğitimi de uluslararası gelişmeler takip edilerek güncellenmektedir (Zaif ve Ayanoğlu, 2007:133). Yenilenen muhasabe eğitimi çerçevesinde yetiştirilen öğrencilerin güncel durumları nesnel bir şekilde görebilmesi, sağlam iletişim bağları kurabilmesi, teknolojiyi kullanabilmesi, teorik olarak öğretilen etik bilgilerini meslek yaşamında uygulaması vb. özellikleri edinmeleri beklenmektedir (Sarı Özgün, 2018:29).

Muhasebe eğitimi teorik ve uygulamalı olarak yapıldığında bir bütünü oluşturduğundan, iki aşamalı bir süreç olarak ifade edilebilir. Teori kısmında öğrencilere muhasabe biliminin temel kavramları, hesapların işleyiş kuralları, mali tabloların düzenlenmesine ilişkin ilkeler vb. öğretilmektedir. Uygulama kısmında ise öğrenilen bu teorik bilgiler, işletmelerin gerçekleşen mali olayları kapsamında gerçek hayata uyarlanır. Hem teorik hem de uygulama kısmı işletmelerin karar alma sürecinde son derece önem teşkil etmektedir (Yürekli,2017:329).

Sektörde karar alıcılara yardımcı olan ve şeffaf bir şekilde bilgi sunan muhasabe bilimi de süreç içerisinde oldukça önemli hale gelmiştir (Özkan ve Aksoy, 2015:295). Muhasebe biliminin öneminin bu denli artmasıyla mesleğin getirdiği bilgi ve beceriyi uygulamalı olarak aktaracak kişilere ihtiyaç ortaya çıkmıştır (Gönen, 2016:6). Mali durumu gerçeğe uygun olarak analiz etmek, anlaşılır ve güvenilir bir şekilde ilgililere raporlamak için iyi bir muhasabe eğitimi alınması gerekir. Bu eğitim üniversiteden önce Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri (MTAL) ile Çok Programlı Anadolu Liselerinde (ÇPAL) başlayabilmektedir (Şendurur,2020:29).

Muhasebe eğitimi verilirken, konuların teorik ve uygulamaya dayalı olarak ayrılması, aynı zamanda öğrencilerin bireysel farklılıkları eğitimin farklı yöntem ve tekniklerle yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Muhasebe eğitimi sırasında kullanılacak yöntem ve teknikler; anlatma, tartışma, soru-cevap, grup çalışması, araştırma, örnek olay çözümü şeklinde sıralanabilir. Bu klasik öğretim yöntem ve tekniklerinin yanında gelişen bilim ve teknoloji ışığında yeni yöntem ve teknikler de muhasabe eğitiminde kullanılmaktadır. Web 2,0 uygulamaları olarak adlandırılan ters yüz sınıflar, harmanlanmış (karma) eğitim yöntemleri en bilinen yöntemlerdir. Web 2,0 uygulamaları ile zaman ve mekândan bağımsız olarak öğrenciler eğitimi bireyselleştirebilir, seviyelerine göre tekrar ve pratik yapma olanağı bulurlar (Ektik ve Ünkyaya, 2023:7)

1. Dünyada Muhasebe Eğimi

Muhasebe bilimi, milattan önce Mısırlılar, milattan sonra Finikeliler, Hintliler, Yunanlılar, Çinliler, Türkler ve Romalılar tarafından bilindiği ve kullanıldığı tarihi kayıtlarda yer almaktadır.

Muhasebenin tarihi kökleri Mısır'da Nil Vadisi'nde, Mezopotamya'da Fırat ve Dicle Irmakları arasındadır. Papirüs ve tabletlerde rastlanan kanıtlarda ticari gelişmelerin varlığı görülmektedir (Güvemli,1995:26). 12. Yüzyılda muhasebe kayıtları çok basit şekilde tutulurken 13.yüzyıl da kredi işlemlerinde artıştan kaynaklı daha karmaşık muhasebe kayıtları olduğu görülmektedir. Modern anlamda muhasebe çift taraflı kayıt sistemiyle başlar. Bu da 13. ve 14. yüzyıla tekabül etmektedir. Tek taraflı kayıt sisteminde mali olayların hatalı kaydedilme olasılığı fazlayken, çift taraflı kayıt sistemi ile bu risk azalmaktadır.

15.yüzyılda ulusal ve uluslararası ticaret gelişerek para değişim aracı olarak kabul görmüştür. Bu yüzyılda İtalyan bir rahip olan Pacioli kaleme aldığı kitabının bir bölümünde defter tutma ve evrak üzerinde etüt ile çift yönlü kayıt sistemi için üç deftere dikkati çekmiştir. Bu defterler muhasebe alanında sıklıkla kullanılmış olan; yardımcı defter özelliğinde acenda, yevmiye defteri ve defteri kebirdir.

Sanayi devriminin gerçekleşmesiyle beraber kurulan şirketlerin muhasebeye olan ihtiyacı artmıştır. Artan bu ihtiyaç doğrultusunda 19.yüzyılda muhasebeciler organize olmuştur. Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (International Federation of Accountants – IFAC), 1977 yılında, Münih'te kurularak muhasebe mesleğinin dünya çapında tanınmasını sağlamıştır. IFAC, muhasebe mesleğinin doğru bir şekilde icra edilmesi adına yönergeler ve standartlar sunmaktadır. 20. ve 21. Yüzyılda küreselleşme ile ortak bir muhasebe dili sağlanması için muhasebe standartlarının önemi ortaya çıkmış ve düzenlemelere gidilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nde "Finance Accounting Standarts Board (FASB)" ve İngiltere'deki "Accounting Standards Board (ASB)" komiteleri kendi ülkeleri için ortak bir muhasebe dili oluşturmayı amaçlamıştır. Fakat globalleşmenin etkisiyle uluslararası ticari ilişkiler artmış, buna paralel olarak da mali tabloların birçok ülke paydaşıyla paylaşımı ortaya çıkmıştır. Ülkelerin farklı mali sistemler kullanması bilgilerin karşılaştırılabilir ve denetlenebilir olmasına engel teşkil etmektedir. Finansal raporlama bakımından uluslararası düzeyde sağlanması bir birlik sağlanması için 1973 yılında "Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi" (IASB) kurulmuştur. Bu görev 1973'ten 2001 yılına

kadar IASC tarafından yürütülmüş ardından yerini Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'na (IASB) devretmiştir. Bu kurul finansal tablolarda, şeffaf ve karşılaştırılabilir bilgiyi sağlayan küresel muhasebe standartları geliştirmeyi amaçlamıştır.

2. Türkiye'de Muhasebe Eğitimi

Osmanlı İmparatorluğu'nda ticari işlemler genellikle çarşı ve hanlarda yapılırdı. Bu dönemde ticaretin gelişmesiyle birlikte ticari kayıtlar tutulmuş, fakat resmi anlamda muhasebe eğitimi verilen kurumlar bulunmamaktaydı. Ticari kayıtlar, genellikle esnafın veya tüccarların kişisel olarak tuttuğu kayıtlar şeklindeydi.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonra, modern muhasebe eğitimi önem kazanmaya başlamıştır. Ülkemizde muhasebe eğitimi direkt olarak herhangi bir ülkeden transfer edilmemiştir. Ancak muhasebenin tarihsel gelişimi konusunda da bahsedildiği üzere Fransa, Almanya ve Amerika gibi gelişmiş ülkelerin etkisi altında kalmıştır (Ünal ve Doğanay, 2008:129). 1926'da kabul edilen Türk Ticaret Kanunu, muhasebe ilkeleri ve ticari kayıtlarla ilgili bazı düzenlemeler getirmiştir. Bu dönemde Ticaret ve Ziraat Yüksek Okulları'nda muhasebe dersleri vermeye başlanmıştır. Ülkemizde muhasebe eğitimi 1926 öncesi, 1926-1960 arası ve 1960 sonrası dönem olarak 3 aşamaya ayrılabilir. 1926 öncesi dönem incelendiğinde muhasebe eğitimi konusunda Fransız etkisinin yoğun olduğu görülmektedir. 1926 öncesi dönemde muhasebe eğitimi; Mülkiye Mektebi, İstanbul Ticaret Mektebi Alisi, Darüşşafaka ve Askeri Rüştüye Mekteplerinde verilmiştir (Ünal ve Doğanay, 2008:131). 1926-1960 arası dönem incelendiğinde ise ülkemizde çağdaş üniversitelerin kurulduğu ve muhasebe eğitimi konusunda Alman akımının etkisinde kaldığı görülmektedir. Üniversitelerin açılması ile muhasebe eğitiminin yaygın ve daha ulaşılabilir hale geldiği düşünülmektedir. 1960 ve sonraki dönem incelendiğinde muhasebe eğitiminin Amerikan ve İngiliz ekolünün etkisi altına kaldığı görülmektedir. Bu dönemde muhasebeye ilişkin kuralların daha genel geçer olması ve hesap planlarının oluşturulması dikkat çeken gelişmelerdir. Bu okullar zamanla üniversitelerin işletme ve ekonomi fakültelerine dönüşmüş ve muhasebe eğitimi daha geniş kapsamlı hale gelmiştir.

Günümüzde, muhasebe eğitimi lisans ve lisansüstü düzeylerde çeşitli üniversitelerde ve meslek liseleri ile meslek yüksekokullarında verilmektedir.

Muhasebe eğitimi, finansal raporlama, vergilendirme, mali analiz, denetim gibi geniş bir yelpazede dersler içermekte ve öğrencilere iş dünyasında muhasebe alanında çalışma fırsatı sunmaktadır. Ayrıca, uluslararası muhasebe standartları (IAS/IFRS) ve Türkiye Muhasebe Standartları (TMS/TFRS) gibi standartlar, muhasebe eğitiminde önemli bir rol oynamaktadır ve öğrencilere bu standartlara uygun olarak eğitim verilmektedir.

1994 yılında Maliye Bakanlığının öncülüğünde tüm işletmelerin kullanabileceği Tekdüzen Hesap Planı uygulaması hayata geçirilmiştir. Böylelikle tüm ülkede uluslararası bir standart ve düzen oluşturulduğu söylenebilir. 1989'da kabul edilen 3568 sayılı Meslek Kanunu ile muhasebe mesleğinin dayanağı oluşturulmuş ve 3568 Sayılı Meslek Kanunu ile yeni bir dönemin açılışını yapan mesleğin kurumsallaşma süreci doğal olarak muhasebe eğitimini de etkilemiştir (Dızman ve Güney, 2015:105). Ülkemizde muhasebecilik mesleğine ilişkin standartların korunması, etik değerlerin benimsenmesi, meslek mensuplarının haklarının savunulması, mesleki eğitimin düzenlenmesi ve mesleki gelişimin desteklenmesi amacıyla Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) kurulmuştur. Bu birlik, meslek mensuplarının yasal sorumluluklarını yerine getirmelerini sağlamak amacıyla çeşitli düzenlemeler yapar ve bu konuda yönergeler geliştirir. TÜRMOB aynı zamanda, uluslararası standartlar doğrultusunda muhasebe ve mali konuların takibini yaparak, uluslararası alanda etkin bir rol oynamayı hedefler.

Ülkemizde muhasebe eğitimi ortaöğretim, ön lisans ve lisans eğitimiyle örgün eğitim kurumları ile yaygın eğitim kurumlarında verilmektedir.

Ortaöğretim muhasebe eğitimindeki asıl amaç işletmelerin muhasebe alanında ihtiyacı olan kalifiye elemanları yetiştirmektir. Bu kapsamda verilen muhasebe eğitimi hem teorik hem de uygulamalı yapılmaktadır. Ortaöğretimdeki muhasebe eğitiminin uygulama ağırlıklı olması, yükseköğretimdeki eğitimden ayrıldığı en önemli farklılıktır (Yardım, 2009:26). Ülkemizde ortaöğretimde muhasebe eğitiminin örgün olarak başlaması 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanuna dayanmaktadır. Bu kanun kapsamında muhasebe meslek mensubu yetiştirmek amacıyla meslek liseleri ve mesleki eğitim merkezlerinde eğitim verilmektedir (Karcıoğlu ve Dızman, 2016:4).

Ortaöğretimde verilen muhasebe eğitimiyle; öğrencilerin bireysel özellikleri, ilgi, ihtiyaç ve beklentileri ile ülkenin evrensel ölçekteki stratejik önceliklerini

harmanlayıp bir bütün olarak ele alan bir öğrenme ekosistemi oluşturarak, bir yandan öğrencilere temel disiplinlerde öğrenme becerileri kazanma imkânı sağlarken, diğer taraftan öğrencilerin entelektüel açıdan gelişmesini sağlayarak, onları yükseköğretime ve hayata en iyi şekilde hazırlamak hedeflenmektedir (ogm.meb.gov.tr,2023). İlk aşamada ülkemizde ortaöğretim düzeyinde muhasebe eğitiminin verildiği kurumların başını Millî Eğitim Bakanlığı, Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğüne bağlı Ticaret Meslek Liseleri çekmekteydi. 2006 yılında MEB'e bağlı meslek liselerinde Mesleki Eğitim Sistemi Güçlendirme Projesi (MEGEP) ile modüler sistemine geçilmiştir. 2014 yılında yapılan değişiklikle Ticaret Meslek Liseleri ile beraber tüm meslek liselerinin ismi, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olarak değişmiştir. Bu okullarda amaç sektörün ihtiyaç duyduğu iletişim becerisi yüksek, problem çözme yeteneği gelişmiş, eleştirel düşünebilen kalifiye ara elaman yetiştirmektir.

Mesleki ve Teknik Anadolu liselerinde verilen muhasebe eğitimi, ilk 3 yıl teorik olarak verilirken, son yıl beceri eğitimi kapsamında staj ile pratik olarak verilmektedir. Teorik eğitimde edinilen mesleki bilgilerin çalışma hayatına aktarıldığı süreçte stajyerlik eğitimi denilmektedir (Kırloğlu ve Gökgez, 2011:139). Önceleri Ticaret Meslek Liselerinden mezun olan bir öğrenci belli bir süre staj yaptıktan sonra Serbest Muhasebeci olabilmek için yeterlilik sınavlarına girebilmekteydi. Ancak bu durum zamanla ortadan kalkarak 3568 sayılı Kanun gereği meslek mensubu olabilmek için öncelikle kanunda belirtilen ilgili bölümlerin birinden lisans diplomasına sahip olma zorunluluğu getirilmiştir. 2011 yılında yayımlanan 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Millî Eğitim Bakanlığında mesleki ve teknik eğitimin yürütülmesinden sorumlu altı birim, MTEGM adı altında birleştirilmiştir (mtegm.meb.gov.tr,2023). Ülkemizde meslek liseleri Ticaret Meslek Lisesi, Kız Meslek Lisesi, Endüstri Meslek Lisesi, Sağlık Meslek Lisesi, Otelcilik ve Turizm Meslek lisesi gibi birçok dallara ayrılmaktaydı. 652 sayılı KHK ile tüm meslek liselerinin ismi 2014-2015 eğitim öğretim yılı itibariyle örgün eğitimde; Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (MTAL), Çok Programlı Anadolu Lisesi (ÇPAL) ve Mesleki Açık Öğretim Liseleri (MAÖL) adı altında birleştirilmiş ve Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlanmıştır. Yaygın eğitimde ise Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezleri (METEM) mevcuttur. Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri ile Çok programlı Anadolu Liselerinde verilen muhasebe eğitiminin süresi dört yıldır. İki lise türü arasında öğretim programı açısından herhangi bir

farklılık yoktur (Çakır, 2017:33; Karlıklı, 2016:159). Bazı kurum, kuruluş ve örgütlerle eğitimde birlikteliği sağlamak amacıyla işbirliği yapılmaya çalışılmıştır. Bunlardan en önemlisi 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununa istinaden oluşturulan Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB)'dir. 01 Ocak 1994 tarihinde Türkiye genelinde yürürlüğe giren “Tek Düzen Muhasebe Sistemi (TDMS)” öncelikle Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin eğitim müfredatına aktarılmış daha sonra ise Mesleki Açık Öğretim Liselerinin yüz yüze öğretim programlarına eklenmiştir (Aydın, 2007:44). Örgün mesleki ve teknik eğitim, çıraklık ve yaygın eğitim kurumları ile bu kurumlarda tabi tutulan eğitim, eğitim sonrası verilen belgeler ve belgeler arasındaki denkliğin esasları yasayla belirlenmiştir (Karaca ve Çakır, 2014:18). Ulusal ve uluslararası meslek standartlarını baz alarak, teknik ve meslekî alanlarda ulusal yeterliliklerin temelini belirlemek; denetim, ölçme ve değerlendirme, belgelendirme ve sertifikalandırmaya bağlı eylemleri sürdürmek için gerekli ulusal yeterlilik sistemini oluşturmak ve işletmek üzere 21/9/2006 tarihli ve 5544 sayılı Meslekî Yeterlilik Kurumu Kanunu (MYK) çıkartılmış olup, MYK teşkilatlanması devam etmektedir (Resmî Gazete, Sayı: 26312). Bu kanun neticesinde Avrupa Birliği ile Türkiye arasında başlangıç tarihi Ekim 2002 olan Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP) anlaşması imzalanmıştır (Karaca ve Çakır, 2014:28).

IV. İŞLETMELERDE BECERİ EĞİTİMİ

İşletmelerde Mesleki Eğitim, Mesleki Eğitim Kanunu'nda meslek liselerinde öğrencilerin öğrendiği teorik bilgiyi uygulamaya aktarabilmelerini sağlayan, bir uygulama olarak tanımlanmıştır (3308 MEK, Md.3). Tüm bu uygulamalar Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde belirtilmiştir. İlgili yönetmeliğin 121. Maddesinde mesleki/teknik liselerde öğrenim gören öğrencilerin on ikinci sınıfta işletmelerde beceri eğitimi görmesini esas kılmıştır. Ayrıca il istihdam ve mesleki eğitim kurul kararı ile on birinci sınıf öğrencileri de mesleki eğitim için staja gönderilebilir. İşletmeler becer eğitimi, kamu veya özel kurum kuruluşları ile yapılan protokoller çerçevesinde yönergeye bağlı kalarak uygulanır. Öğrenciler bu uygulamaların %80'ini başarılı bir şekilde gerçekleştirmek zorundadır (3308 MEK, Md.121/4)

Öğrencilere öğretim programlarındaki kazanımlarla iş hayatına uyum sağlama, çalışılan sektörü tanıma, mesleki bilgi, beceri ve tutumları geliştirmek amacıyla gerçek işletmelerde yapılan staj sürecine beceri eğitimi denir.

Beceri eğitiminde süreçte yer alan müdür yardımcısı, koordinatör öğretmenin görev ve sorumlulukları şu şekildedir:

A. Koordinatör Müdür Yardımcısının Görev ve Sorumlulukları

Koordinatör müdür yardımcısının görev ve sorumlulukları Ortaöğretim Kurumları yönetmeliğinin 82.maddesinde belirtilmiştir. Koordinatör öğretmenler mesleki eğitimin gerçekleşeceği iş yerlerinin belirlenmesi, eğitimin planlanması, uygulanması ve izlenmesinden sorumludur. Koordinatör müdür yardımcısı okul müdürü tarafından görevlendirilmektedir. Beceri eğitiminin başarılı bir şekilde gerçekleşmesi için alınacak önlemleri belirlemenin yanı sıra işletmelerde görev alan usta öğreticilerin hizmet içi programını hazırlayarak müdüre sunar. Beceri eğitimine giden öğrencilerin sigortalılık işlemleri ve devamsızlık işlemleri de koordinatör müdür yardımcısının sorumluluğundadır. Beceri eğitiminde görev alan koordinatöre öğretmenlerin görevlerini yerine getirmesi ve süreç içerisinde kullanılan formların okul yönetimine teslimini takip ederek müdüre sunar (www.mevzuat.gov.tr,2023).

Sonuç olarak koordinatör müdür yardımcısı işletmelerin beceri eğitime uygunluğunu, koordinatör öğretmenlerin işletmelere yaptığı ziyaretleri denetler ve öğrencilere ait sigortalılık işlemlerini yürütür.

B. Koordinatör Öğretmenlerin Görev ve Sorumlulukları

Beceri eğitiminde görevli koordinatör öğretmenin görev ve sorumlulukları Ortaöğretim Kurumları yönetmeliği madde 89’da belirtilmiştir. Koordinatöre öğretmenler işletmelerde mesleki eğitim uygulamasını planlı olarak yürütülmesini sağlar. İşletmelerde uygulanan öğretim planında ortaya çıkan sorunlarla ilgili ve öğrencilerin başarı, devamsızlık ve disiplin kayıtlarını izleyerek okul müdürüne bilgi vermekle yükümlüdür.

Koordinatör öğretmenler öğrencilerin gittiği işletmeler ile iş birliği sağlayarak iş ve işlemleri takip eder. Ayrıca işletme yetkilileri ile usta öğretici ve personele rehberlik sunar. Dönem sonunda işletme tarafından doldurulan not çizelgelerini koordinatör müdür yardımcısına iletmekte koordinatör öğretmenin bir diğer görevidir.

Sonuç olarak koordinatör öğretmen beceri eğitiminde iş ve işlemlerin sağlıklı olarak yürütülebilmesi adına okul idaresi, öğrenci ve işletme arasında köprü görevi görür. Koordinatör öğretmenlerin iş yerlerine yapacakları ziyaretlerin sıklığı beceri eğitiminde ortaya çıkabilecek aksaklıkları minimuma indirme noktasında önem teşkil etmektedir.

C. İşletmelerin Bildirilmesi

Ortaöğretim Yönetmeliği Madde 139’da işletmelerin belirlenmesi hakkında bilgi verilmiştir. Bu maddeye göre mesleki eğitim yaptırmakla yükümlü işletmeler İŞKUR (İş ve İşçi Bulma Kurumu) il Milli Eğitim Müdürlüklerine bildirilir. İşletmede beceri eğitimi yaptırabilecek kurumlar ve hangi alandan kaç öğrenci alınabileceğine dair sayılar İl Milli Eğitim Müdürlüklerine bildirilir.

D. İşletme Belirleme Komisyonlarının Kuruluşu

Ortaöğretim yönetmeliği madde 140’ta işletmeleri belirleyen komisyonların kuruluşu ve görevleri hakkında bilgi verilmiştir. İl ve ilçelerde kurulan işletme belirleme komisyonları, mesleki eğitimden sorumlu şube müdürünün başkanlığında toplanır. Bu komisyonda ilgili okul müdürleri, koordinatör müdür yardımcıları, bölüm

şefleri ve birer meslek öğretmeni bulunmaktadır. Ayrıca komisyonda meslek alanını temsil eden esnaf-sanatkâr odası temsilcisi ve sanayi-ticaret odalarından da birer temsilci yer almaktadır.

E. İşletmelerin Belirlenmesi

İl veya işletmelerde kurulan komisyonları tarafından mesleki eğitim yaptırmakla yükümlü işletmelerin, eğitime uygunluğu ve gönderilecek öğrenci sayısı tespit edilir. Komisyonlar düzenledikleri raporun bir örneğini bilgi vermek adına il milli eğitim müdürlüğüne bildirir. Mesleki eğitim yapılacak Türk Silahlı Kuvvetlerine bağlı işletmelerde ise Bakanlık ve Millî Savunma Bakanlığı birlikte belirler.

F. İşletme Belirleme Komisyonlarının Görevleri

İşletme komisyonlarının görevleri Orta Öğretim Kurumları Yönetmeliği Madde 142’de belirtilmiştir. Komisyonların görevleri şu şekilde sıralanabilir. Mesleki eğitim yaptırmakla yükümlü işletmelerin uygunluğuna karar vermek, işletmelerde verilen eğitimin öğretim planına uygun yapıldığını ve uygulamanın en az %80’ini sağlayacak donanımına sahip olduğunu belirlemektir. Ayrıca işletmelerde sağlık ve güvenlik başta olmak üzere tüm koşulların sağlanıp sağlanmadığını göz önünde bulundurarak belirlemede önemli görevlerinden biridir. İşletmelere gönderilen öğrenci sayısı mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının kurum ve kuruluşlar ile imzaladıkları protokoller de göz önünde bulundurularak belirlenir.

G. İşletmede Mesleki Eğitimde Sözleşme

Ortaöğretim Yönetmeliği Madde 143’te mesleki eğitimde kullanılan sözleşme esasları belirtilmiştir. Ayrıca Ek-2’de staj sözleşmesi formuna yer verilmiştir.

Eğitim öğretim yılının sona erdiği tarih ile yeni ders yılının ilk iki haftasını kapsayan süre içerisinde, işletme belirleme komisyonlarının belirlediği işletmelerle staj sözleşmesi imzalanmalıdır. Staj sözleşmesi MEB’in belirlediği formata uygun olmalıdır. Bu sözleşmenin tarafları işletme yetkilisi, okul idaresi ve öğrencidir. Öğrenci reşit değilse, yerine velisi imza atmalıdır. Mesleki eğitim sözleşmesi 3 nüsha düzenlenerek, taraflara birer tane verilir.

H. İşletmelerin Mesleki Eğitimle İlgili Görev ve Sorumlulukları

Mesleki eğitim yaptıracak işletmelerinde görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. Eğitimin uygulanışı ile ilgili esasları çalışma takvimine göre yaptırmak ve okulla iş birliği sağlaması önemli sorumluluklarındadır. Öğrencilere mesleki eğitim yaptıracak yeterli usta öğretici veya eğitici personelinin olmaması durumunda okul müdürlüğü ile iş birliği sağlayarak personelinin ilgili kurslara katılmasını sağlar. İşletmeler mesleki eğitim için gerekli olan araç ve gereci sağlamakla da yükümlüdür. İşletmeler 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununun 25.inci maddesinde belirtilen miktardan az olmaması koşulu ile öğrenciye ücret öder. Öğrenciler Çocuk ve Genç İşçilerin Çalıştırılma Usul ve Esaslarına göre günde sekiz saatten fazla çalıştırılmaz. Personele sunulan ulaşım ve yemekten de faydalanırlar. Öğrencilerin devamsızlık durumlarıyla ilgili bilgi iki iş günü içerisinde okul müdürlüklerine bildirmekte işletmenin sorumlulukları arasındadır. İşletmeler, ilgili döneme ait olan not çizelgesini koordinatör öğretmen veya öğrenci vasıtasıyla, dönem sonundan 5 iş günü öncesine kadar okul idaresine kapalı zarf ile teslim etmelidirler.

V. İSTANBUL İLİNDE BECERİ EĞİTİMİ UYGULAMASI

Bu bölümde araştırmada yer alan araştırma modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, araştırma sürecinde yararlanılan veri toplama araçları, bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

A. Araştırmanın Önemi

Bu çalışmanın amacı; Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ile Çok Programlı Anadolu Liselerinde öğrenim gören, Muhasebe ve Finansman bölümü 12.sınıf öğrencilerinin, işletmelerde beceri eğitimi dersi kapsamında yaptıkları stajda karşılaştıkları sorunları ortaya koymak ve bu sorunlara çözüm önerileri sunmaktır.

Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ile Çok Programlı Anadolu Liselerinde öğrenim gören son sınıf Muhasebe ve Finansman öğrencilerinin staj sürecindeki sorunları ortaya koymak için anket uygulaması yapılacaktır. Uygulanacak olan anket, öğrencilerin anlayabileceği yalınlıkta ve sadeliktir. Anketin uygulanması neticesinde ortaya çıkan sonuçlara, frekans analizi uygulanacaktır

İstanbul'da daha önce Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Muhasebe ve Finansman bölümü son sınıf öğrencilerine yönelik tezli yüksek lisans seviyesinde işletmelerde beceri eğitimi kapsamında sorunlarının araştırılmadığı görülmüştür. İstanbul'da 2022-2023 eğitim öğretim yılı itibariyle Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü (MTEGM), Okul/Alan/Dal arama sayfasında 263 tane Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ile Çok Programlı Anadolu Lisesi olduğu tespit edilmiştir. Bu liselerde öğrenim gören öğrenciler için İşletmelerde Beceri Eğitimi dersi kapsamındaki stajın zorunlu olması ve daha önce bu staj süreci ile ilgili sorunların İstanbul ilinde araştırılmaması konuya ağırlık verilmesini sağlamıştır. Bu anlamda çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışma yalnızca Muhasebe ve Finansman bölümü öğrencilerine uygulanmıştır; ancak bu çalışma diğer alan/dallar içinde bir rehber niteliği taşıyabilir. Ayrıca Türkiye'nin en önemli şehri olan İstanbul için bilimsel bir çalışma ortaya konacaktır. Ayrıca bu çalışma ile işletmelerde beceri eğitimi kapsamında staj yapan ortaöğretim öğrencileri için farkındalık oluşturacaktır.

B. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, İstanbul'da öğrenim gören Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde ile Çok Programlı Anadolu Liselerinde yer alan Muhasebe Finansman bölümü öğrencilerinin işletmelerde beceri eğitimi dersi kapsamındaki staj sürecinde yaşadıkları sorunları ortaya koymayı ve bu sorunlara çözüm önerileri getirmektir. Bu ana amaç doğrultusunda araştırmanın alt amaçları aşağıda sıralanmıştır;

- Staj yeri bulmakta zorluk çekme, cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin ortaya konması.
- Çalışılan kamu kurumunda/işletmede stajyerlere karşı önyargı olması ile cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olup olmadığının ortaya konması.
- İş yerleri, stajyerlerin iş öğrenmeleri, bilgi beceri kazanmaları için gerekli ortam hazırlanması ile iş yerlerinde mesleki eğitimi yaptıran kişi arasında anlamlı bir olup olmadığının ortaya konması.
- Staj dönemini mesleği öğrenmenin bir parçası olarak görme düşüncesi ile işletme türü arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının ortaya konması.
- Staj eğitiminin yeni bilgi ve beceri kazandırması ile işletme türü arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının ortaya konması.
- Bölüm dışı işlerde çalıştırma ile beceri eğitimi yapılan işletme türü arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının ortaya konması.
- Muhasebe bölümüne ilgi artışı ile beceri eğitimi yapılan departman arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığının ortaya konması.
- Beceri eğitimine başlamadan önce oryantasyon yapılması ile işletme türü arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının ortaya konması.
- Stajın mesleki açıdan güveni arttırması ile beceri eğitimi yapılan işletme türü arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının ortaya konması.

konması.

C. Araştırmanın Kapsamı

Bu araştırma; 2022-2023 eğitim ve öğretim yılı, İstanbul'da Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Çok Programlı Anadolu Liselerinde eğitim gören 274 Muhasebe ve Finansman öğrencisinin işletmelerde beceri eğitimi kapsamındaki staj uygulamasında karşılaştığı sorunlar anketine verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.

Bu çalışmada Akın (2019) tarafından geliştirilen likert tipi anket uygulanmıştır. Ayrıca örneklemin demografik özelliklerine ilişkin bilgileri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından yapılandırılmış Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır. Demografik Bilgi Formu, araştırmacı tarafından hazırlanmış ve form tez danışmanının kontrolünden geçerek son şeklini almıştır.

İstanbul'da eğitim öğretim gören Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde yer alan Muhasebe Finansman bölüm öğrencilerinin işletmelerde beceri eğitiminde yaşadıkları sorunları ve çözüm önerilerini ortaya koyma amacı ile düzenlenen veri toplama aracından elde edilen bulgular, amaç doğrultusunda çözümlenmiştir. Veri toplama aracındaki 31 madde dereceleme ölçeği kullanılarak tablolaştırılmıştır. Anketten elde edilen veriler SPSS 25.0(Statistical Package for the Social Sciences) programında analiz edilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla Pearson Ki-Kare testi uygulanmıştır.

Pearson Ki-Kare testi; kesikli değişkenlerin dağılımının bir diğerinden farklı olup olmadığını değerlendirmek için kullanılır. Ki-kare testi iki veya daha fazla bağımsız gruplar arasında kesikli değişkenlere ait sayımları karşılaştırır (Kılıç,2016:3).

Ki-Kare testi yorumlanırken %5 anlamlılık seviyesi uygulanmaktadır. Analiz sonucunda pearson (p) değerinin 0,05'ten küçük olması değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ifade ederken, bu değer 0,05'ten büyük olması ise değişkenler arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı göstermektedir.

D. Araştırma Modeli

Araştırma tarama modelinde gerçekleşmiştir. Tarama modeli geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir modeldir

(Karasar,2002:56). Tarama modeli, belirlenen evrenden seçilen örneklem üzerinde yapılan araştırma yoluyla evrenin nicel olarak betimlenmesini sağlamaktadır (Cresswell, 2012:35).

E. Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın evrenini İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri ile Çok Programlı Anadolu Liselerinin Muhasebe ve Finansman bölümlerinde öğrenim gören 24.540 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise seçkisiz örnekleme yöntemlerinden basit seçkisiz örnekleme yolu ile seçilen 137 erkek, 137 kız öğrenci olmak üzere toplam 274 öğrenciden oluşmaktadır. Basit seçkisiz örneklem, evrendeki her bir birime eşit seçilme olasılığı vererek seçilen birimlerin örnekleme alındığı yöntemi ifade etmektedir (Büyüköztürk ve ark., 2008:39).

Araştırma verilerini toplamak için İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alındıktan sonra Muhasebe ve Finansman bölümünün bulunduğu okullar tespit edilmiştir. Okullarda görev yapan koordinatör öğretmenler aracılığı ile anket formu öğrencilere ulaştırılmıştır. Çalışmaya Başakşehir, Küçükçekmece, Bağcılar, Zeytinburnu, Bahçelievler, Kartal, Pendik ve Ümraniye olmak üzere 8 ilçeden muhasebe ve finansman son sınıf öğrencisi katılmıştır.

F. Araştırmanın Metodu

1. Veri Toplama Araçları

Alan yazında İstanbul'da öğrenim gören Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde ile Çok Programlı Anadolu Liselerinde yer alan Muhasebe Finansman bölümü öğrencilerinin işletmelerde beceri eğitimi dersi kapsamındaki staj sürecinde yaşadıkları sorunlarla ilgili yapılmış çalışma oldukça sınırlıdır. Araştırmada kullanılan Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Muhasebe ve Finansman Alanı Öğrencilerinin İşletmelerde Beceri Eğitimi Uygulamasında Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri anketi Rahmi AKIN tarafından geliştirilmiştir. Geliştirilen anketinin Cronbach's alpha güvenilirlik değeri ,904 olarak hesaplanmıştır (Akın,2019:77). Cronbach's alpha güvenilirlik değeri 1'e ne kadar yakın olursa maddelerin iç tutarlılığının yüksek ve homojen bir yapıda olduğunu gösterir. Cronbach's alpha güvenilirlik değerinin yorumlanması aşağıdaki gibidir;

0,00 < α < 0,40 değerleri arasındaysa ölçek güvenilir değildir,
0,41 < α < 0,60 değerleri arasındaysa ölçek düşük güvenilirliktedir,
0,61 < α < 0,80 değerleri arasındaysa orta düzeyde güvenilirlerdir,
0,81 < α < 1,00 değerleri arasındaysa ölçek yüksek düzeyde güvenilirlerdir
(Yaşar,2014:36).

Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Muhasebe ve Finansman Alanı Öğrencilerinin İşletmelerde Beceri Eğitimi Uygulamasında Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri anketi, ölçme ve değerlendirme uzmanının uygun görüşü ve tez danışmanın onayı ile bu çalışmada kullanılması kararlaştırılmıştır.

2. Ki Kare Testi

Ki-kare testi, kategorik değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için kullanılan istatistiksel bir yöntemdir. Verileri analiz etmek ve bağımsızlığı veya uyum iyiliğini test etmek için psikoloji, tıp, eğitim ve sosyal bilimler gibi çeşitli alanlarda yaygın olarak kullanılır. Test, istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını değerlendirmek için kategorik değişkenlerin gözlemlenen sıklıklarının beklenen sıklıklarla karşılaştırmayı içerir (Güngör,2008:86)

Ki-kare testi uygulanırken aşağıdaki basamaklar sırayla uygulanır;

1. Hipotez Belirleme:

Null Hipotez (H0): İki değişken arasında bir ilişki yoktur, bağımsızdır.

Alternatif Hipotez (H1): İki değişken arasında bir ilişki vardır, bağımlıdır.

2. Veri Toplama:

İki kategorik değişkenle ilgili gözlenen frekanslar belirlenir.

3. Beklenen Frekansları Hesaplama:

Eğer değişkenler bağımsızsa, beklenen frekanslar şu şekilde hesaplanır:

$$[(\text{Satır Toplamı} * \text{Sütun Toplamı}) / \text{Toplam Gözlem Sayısı}]$$

4. Ki Kare İstatistiği Hesaplama:

Ki kare istatistiği, gözlenen ve beklenen frekanslar arasındaki farkların karelerinin oranının toplamını ifade eder:

$$\sum((O_i - E_i)^2 / E_i)$$

Burada O_i gözlenen, E_i beklenen frekansı ifade eder.

5. Ki Kare Dağılımı Tablosunu Kullanma:

Ki kare değeri, serbestlik derecesine (degrees of freedom) göre bir ki kare

dağılım tablosu kullanılarak p-değerine dönüştürülür.

6. Hipotez Testi:

Elde edilen p-değeri, belirlenen anlamlılık düzeyi (genellikle 0.05) ile karşılaştırılır.

Eğer p-değeri anlamlılık düzeyinden küçükse (genellikle 0.05), null hipotez reddedilir ve değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olduğuna dair kanıt bulunur.

Ki kare testi genellikle kategorik verilerle çalışan araştırmalarda kullanılır, örneğin bir hastalığın belirli bir tedaviye tepkisi, cinsiyetle ilgili tercihler, vs. gibi durumları incelemek için kullanılabilir (Terzi,2019:67)

G. Araştırma Bulguları

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik bilgilerine ilişkin verilere Çizelge 1’de verilmiştir.

Çizelge 1 Öğrencilere İlişkin Demografik Bilgiler

		N	Yüzde
Cinsiyet	Kız	137	%50
	Erkek	137	%50
İşletmeyi Bulan Kişi	Ailem	72	%26,5
	Okul	97	%35,7
	Kendim	88	%32,4
Beceri Eğitimi Yapılan Sektör	Kamu	40	%15
	Muhasebe Bürosu	120	%45,1
	Özel İşletme	106	%39,8
	50-60	43	%16
Akademik Durum	60-70	56	%20,9
	70-80	75	%28
	80-90	57	%21,3
	90-100	37	%13,8
İş yerindeki Mesleki Eğitimi Yaptıran Kişi	Usta öğretici	178	%64,9
	Diğer Personel	96	%35,1
Çalışılan Departman	Muhasebe	219	%80,8
	Finans	7	%2,6
	İnsan Kay.	11	%4,1
	Diğer	34	%12,5

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet dağılımına bakıldığında %50 kız öğrenci, %50 erkek öğrenci olduğu görülmektedir. Bu sonuç değerlendirildiğinde İstanbul'da Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri ile Çok Programlı Anadolu Liselerinde muhasebe ve finansman bölümünde öğrenim gören kız ve erkek öğrenci sayısının eşit düzeyde olduğu söylenebilir. Öğrencilerin beceri eğitimini gerçekleştirecekleri kurumu bulan kişilerin dağılımında ise okul yardımıyla bulanların (%35,7), ailesi aracılığı ile bulanların (%26,5) ve kendi imkânlarıyla bulan (%32,4)

öğrencilerin oranının birbirine yakın olduğu görülmüştür. Muhasebe ve Finansman öğrencilerinin beceri eğitimini çoğunlukla muhasebe bürolarında (%45,1) gerçekleştirdikleri fakat özel işletmelerde (%39,8) yapanların oranının da yüksek olduğu söylenebilir. Çalışmaya katılan öğrencilerin akademik durumuna bakıldığında ortalaması 50-60 aralığındaki öğrencilerin %16, 60-70 aralığında %20,9, 70-80 aralığında %20,9, 80-90 aralığında %21,3, 90-100 aralığında %13,8 olduğu görülmüştür. İşletme mesleki eğitimi yaptıran kişiye bakıldığında %64,9 usta öğretici, %35,1 diğer personel olduğu görülmüştür. Çalışmaya katılan öğrencilerin staj yaptığı departman sorusuna %80,8 muhasebe, %2,6 finans, %4,1 insan kaynakları, %12,5 diğer cevabını vermiştir.

Çizelge 2 Staj yeri bulmakta zorluk çekmeme durumu

Staj yeri bulmakta zorluk çekmeme durumu	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	16	5,8
Katılmıyorum	36	13,1
Kararsızım	39	14,2
Katılıyorum	85	31,0
Kesinlikle katılıyorum	98	35,8
Toplam	274	100

Araştırmaya katılan öğrenciler staj yeri bulurken zorluk çekmedim sorusuna %35,8 kesinlikle katılıyorum, %31 katılıyorum, %14,2 kararsız, %13,1 katılmıyorum, %5,8'i ise kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir.

Çizelge 3 İBE süresinin mesleki becerileri geliştirme açısından yeterliliği

İBE süresinin mesleki becerileri geliştirme açısından yeterliliği	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	18	6,6
Katılmıyorum	11	4,0
Kararsızım	53	19,3
Katılıyorum	111	40,5
Kesinlikle katılıyorum	81	29,6
Toplam	274	100

Staj süreleri 2022-2023 eğitim öğretim yılının ilk haftasında başlayıp son haftasına kadar sürmektedir. Stajyerlik eğitim süreci bir çalışma takvimine bağlı olarak yürütülmektedir. Öğrencilerin %70,1'i staj süresini yeterli bulurken, %19,3'ü kararsız kalmakta, %10,6'ya yakını staj süresini mesleki becerilerini geliştirmesi konusunda yetersiz bulmaktadır.

Çizelge 4 İşletmelerde stajyerlere önyargı olmaması durumu

Stajyerlere önyargı durumu	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	15	5,5
Katılmıyorum	19	6,9
Kararsızım	33	12,0
Katılıyorum	88	32,1
Kesinlikle katılıyorum	119	43,4
Toplam	274	100

Çalışmaya katılan öğrencilerin %75,5'i stajyerlere karşı herhangi bir önyargı olmadığını, %12,4 öğrenci önyargı olduğunu belirtmiş, öğrencilerin %12'si ise kararsız kalmıştır.

Çizelge 5 İBE'nin mesleğin parçası olarak görülmesi

İBE'nin mesleğin parçası olarak görülmesi	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	8	2,9
Katılmıyorum	11	4,0
Kararsızım	36	13,1
Katılıyorum	106	38,7
Kesinlikle katılıyorum	113	41,2
Toplam	274	100

Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri ile Çok Programlı Anadolu Liselerinde öğrenim süresi 4 yıldır. Öğrenciler bu sürenin ilk 3 yılında mesleğe ilişkin teorik bilgiler edinir. Lise son sınıfta ise öğrenciler haftanın 3 günü işletmelerde beceri eğitimi kapsamında işletmelere staja giderek mesleğe ilişkin edinilen teorik bilgilerin uygulamasını yaparlar. Yukarıdaki Çizelge 5'te öğrencilerin %79,9'u stajı mesleği öğrenmenin önemli bir parçası olarak görürken, %6,9'u ise katılmıyorum şeklinde görüş belirtmiştir.

Çizelge 6 İşletmede stajyerlere adil davranılması

İşletmede stajyerlere adil davranılması	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	11	4,0
Katılmıyorum	20	7,3
Kararsızım	38	13,9
Katılıyorum	96	35,0
Kesinlikle katılıyorum	109	39,8
Toplam	274	100

Çalışmaya katılan öğrencilerin %74,8'i stajda kendilerine adil davranıldığını ifade ederken, %11,3'ü ise adil davranılmadığını belirtmiştir.

Çizelge 7 Stajyerlerin görüşlerinin dikkate alınması

Stajyerlerin görüşlerinin dikkate alınması	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	10	3,6
Katılmıyorum	13	4,7
Kararsızım	52	19,0
Katılıyorum	111	40,5
Kesinlikle katılıyorum	88	32,1
Toplam	274	100

Staj yerlerinde öğrencilerin görüşlerinin dikkate alınması öğrencilerin motivasyonunu artıracaktır. Çalışmaya katılan öğrencilerin %72,6'sı görüş ve önerilerinin dikkate alındığını belirtirken, %8,3'ü ise dikkate alınmadığını bildirmiştir.

Çizelge 8 Staj sonrası muhasebe bölümüne ilginin artması

Staj sonrası muhasebe bölümüne ilginin artması	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	34	12,4
Katılmıyorum	31	11,3
Kararsızım	82	29,9
Katılıyorum	72	26,3
Kesinlikle katılıyorum	55	20,1
Toplam	274	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin %46,4'ü staja başladıktan sonra bölüme ilgisinin arttığını bildirmiştir. Öğrencilerin %29,9'u kararsız iken, %23,7'si ise muhasebe bölümüne ilgisinin artmadığını ifade etmiştir. Bu anket sorusu, 9. Sınıfta alan tercihi yapan öğrencilerin, verdikleri kararın ne kadar doğru olduğunu sınıadıkları soru olarak değerlendirilebilir. Öğrencilerin yaklaşık yarısına yakını Muhasebe ve Finansman bölümüne ilgisinin arttığını belirtmesi doğru bir rehberlik sürecinin ve ilgi ve yeteneklerine göre doğru tercih yaptıkları yorumu yapılabilirken, kalan yarısı için ise durumun tam tersi olduğu söylenebilir.

Çizelge 9 Stajın Muhasebe bölümüne bakış açısına olumlu katkı sağlaması

Stajın Muhasebe bölümüne bakış açısına olumlu katkı sağlaması	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	21	7,7
Katılmıyorum	39	14,2
Kararsızım	70	25,5
Katılıyorum	92	33,6
Kesinlikle katılıyorum	52	19,0
Toplam	274	100

Çalışmaya katılan öğrencilerin %52,6'sı staj yaptıktan sonra bölüme bakış açısında olumlu etkisi olduğunu belirtirken %25'i kararsız olduğunu, %21,9'u ise

katılmadığını bildirmiştir. Staj süreci öğrencilerin mesleğe ilişkin öğrendikleri teorik bilgileri uygulama fırsatı sunan bir süreçtir. Soruya verilen yanıtlar incelendiğinde öğrencilerin yarısından fazlası teorik bilgilerini uygulayabildikleri ve bu süreçten memnun oldukları değerlendirilmesi yapılabilir.

Çizelge 10 Stajın mesleki açıdan güveni arttırması

Stajın mesleki açıdan güveni arttırması	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	13	4,7
Katılmıyorum	15	5,5
Kararsızım	39	14,2
Katılıyorum	108	39,4
Kesinlikle katılıyorum	99	36,1
Toplam	274	100

Öğrencilerin %75,5'i stajın mesleki açıdan özgüvenlerini artırdığını belirtirken %14,2'si kararsız kalmakta %10,2'si katılmamaktadır.

Çizelge 11 İBE'nin mezuniyet sonrası iş yaşamında başarılı olmak için katkı sağlaması

İBE'nin mezuniyet sonrası iş yaşamında başarılı olmak için katkı sağlaması	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	14	5,1
Katılmıyorum	22	8,0
Kararsızım	54	19,7
Katılıyorum	102	37,2
Kesinlikle katılıyorum	82	29,9
Toplam	274	100

Çalışmaya katılan öğrencilerin %67,1'i stajın iş yaşamına katkı sağlayacağını belirtirken %19,7'si kararsız, %13,1'i katılmadığını bildirmiştir.

Çizelge 12 Stajın iş yaşamını tanımaya yararı

Stajın iş yaşamını tanımaya yararı	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	4	1,5
Katılmıyorum	8	2,9
Kararsızım	26	9,5
Katılıyorum	119	43,4
Kesinlikle katılıyorum	117	42,7
Toplam	274	100

Staj iş yaşamını tanımak için en iyi yollardan biridir. Öğrencilerin %86,1 gibi büyük bir çoğunluğu stajı iş yaşamını tanımak için yararlı olduğunu bildirirken %9,5'i kararsız, %4,4'ü ise katılmadığını belirtmiştir.

Çizelge 13 İBE’de insan ilişkileri ve müşteri-çalışan ilişkilerinde deneyim kazanma

İBE’de insan ilişkileri ve müşteri-çalışan ilişkilerinde deneyim kazanma	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	3	1,1
Katılmıyorum	8	2,9
Kararsızım	28	10,8
Katılıyorum	114	41,6
Kesinlikle katılıyorum	121	44,2
Toplam	274	100

Staj süresince insan ilişkileri ve müşteri-çalışan ilişkileri konusunda deneyim kazandığını belirten öğrencilerin oranı %85,8’dir. Katılmayan öğrenci oranı ise %4 ile oldukça düşüktür.

Çizelge 14 Stajın iş bulma olanağını arttırması

Stajın iş bulma olanağını arttırması	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	9	3,3
Katılmıyorum	16	5,8
Kararsızım	61	22,3
Katılıyorum	104	38,0
Kesinlikle katılıyorum	84	30,7
Toplam	274	100

Çalışmaya katılan öğrencilerin %68,7’si yapmış oldukları stajın iş bulmasına imkân sunacağını bildirirken, %22,3’ü kararsız kalmıştır.

Çizelge 15 İş yerlerinin, öğrencilerin yeni bilgi ve beceri kazanması için uygun ortamı hazırlaması

İş yerlerinin, öğrencilerin yeni bilgi ve beceri kazanması için uygun ortamı hazırlaması	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	12	4,4
Katılmıyorum	12	4,4
Kararsızım	38	13,9
Katılıyorum	125	45,6
Kesinlikle katılıyorum	87	31,8
Toplam	274	100

Çalışmaya katılan öğrencilerin %77,4’ü iş yerlerinin, stajyerlerin işi öğrenmeleri için uygun ortamı sağladığını bildirirken %13,9’u kararsız kalmıştır.

Çizelge 16 İBE’nin yeni bilgi ve beceri kazandırması

İBE’nin yeni bilgi ve beceri kazandırması	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	10	3,6
Katılmıyorum	10	3,6
Kararsızım	32	11,7
Katılıyorum	131	47,8
Kesinlikle katılıyorum	91	33,2
Toplam	274	100

Staj eğitiminin yeni bilgi ve beceri kazandırdığını ifade eden öğrencilerin oranı

%90 iken, öğrencileri %11'i kararsız kalmıştır.

Çizelge 17 Stajdan sonrası sektörde çalışmak isteme

Stajdan sonrası sektörde çalışmak isteme	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	35	12,8
Katılmıyorum	36	13,1
Kararsızım	84	30,7
Katılıyorum	54	19,7
Kesinlikle katılıyorum	65	23,7
Toplam	274	100

Çizelge 21'e bakıldığında stajdan sonra ilgili sektörde çalışmak isteyen öğrenci oranı %43,4'dür. Fakat kararsız kalan öğrenci oranının da (%30,7) oldukça yüksek olduğu görülmektedir.

Çizelge 18 Stajyer ücretlerinin tam ödenmesi

Stajyer ücretlerinin tam ödenmesi	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	6	2,2
Katılmıyorum	6	2,2
Kararsızım	25	9,1
Katılıyorum	73	26,6
Kesinlikle katılıyorum	164	59,9
Toplam	274	100

Çalışmaya katılan öğrencilerin %86.5'i iş yerlerinin stajyer ücretlerini tam ödediğini belirtmiştir. Öğrencilerin %4,4 gibi küçük bir oranının da bu önermeye katılmadığı ortaya çıkmıştır.

Çizelge 19 Koordinatör Öğretmenin işletmeleri düzenli ziyaret etmesi

Koordinatör Öğretmenin işletmeleri düzenli ziyaret etmesi	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	16	5,8
Katılmıyorum	14	5,1
Kararsızım	27	9,9
Katılıyorum	83	30,3
Kesinlikle katılıyorum	134	48,9
Toplam	274	100

Staj süresi içerisinde koordinatör öğretmenlerin iş yeri ziyaretinde bulunması gerekmektedir. Öğrencilerin %79,2'si koordinatör öğretmenin staj süresinde düzenli ziyarette bulunduğunu belirtirken, %9,9'u kararsız kalmış, %10,9'u ise katılmamıştır.

Çizelge 20 Stajyerin ucuz işgücü görülmesi

Stajyerin ucuz işgücü görülmesi	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	24	8,8
Katılmıyorum	63	23,0
Kararsızım	66	24,1
Katılıyorum	51	18,6
Kesinlikle katılıyorum	70	25,5
Toplam	274	100

Çalışmaya katılan öğrencilerin %44,1'i stajyer öğrencilerin ucuz iş gücü olduğunu belirtirken %24,1'i kararsız kalmış ve %31,8'i katılmamıştır.

Çizelge 21 Öğrencilerin bölüm dışı işlerde çalıştırılması

Öğrencilerin bölüm dışı işlerde çalıştırılması	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	55	20,1
Katılmıyorum	96	35,0
Kararsızım	41	15,0
Katılıyorum	46	16,8
Kesinlikle katılıyorum	36	13,1
Toplam	274	100

İş yerlerinin stajyerleri bölüm dışında çalıştırması ile ilgili anket sorusunda %55,1'i katılmamış, %15'i kararsız kalmış ve %29,9'u katılmıştır.

Çizelge 22 Sürekli aynı işi yapmanın İBE'ye olumsuz etkisi

Sürekli aynı işi yapmanın İBE'ye olumsuz etkisi	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	26	9,5
Katılmıyorum	72	26,3
Kararsızım	71	25,9
Katılıyorum	65	23,7
Kesinlikle katılıyorum	40	14,6
Toplam	274	100

İş yerlerinde sürekli olarak aynı işi tekrar etmenin beceri eğitimine olumsuz etkisi olduğunu bildiren öğrenci oranı %38,3 iken kararsız kalan öğrenci oranı 25,9, katılmayan öğrenci oranı ise 35,8'dir.

Çizelge 23 İBE öncesi öğrencilere yeterli bilgi verilmesi

İBE öncesi öğrencilere yeterli bilgi verilmesi	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	25	9,1
Katılmıyorum	26	9,5
Kararsızım	50	18,2
Katılıyorum	110	40,1
Kesinlikle katılıyorum	63	23,0
Toplam	274	100

Beceri eğitimine başlamadan önce stajyer öğrenciye yeterli bilgi verildi sorusuna araştırmaya katılan öğrencilerin, %63,1'i katıldığını, %18,2'si kararsız kaldığını, %18,6'sı katılmadığını ifade etmiştir.

Çizelge 24 İBE öncesi oryantasyon eğitimi verilmesi

İBE öncesi oryantasyon eğitimi verilmesi	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	27	9,9
Katılmıyorum	54	19,7
Kararsızım	82	29,9
Katılıyorum	71	25,9
Kesinlikle katılıyorum	40	14,6
Toplam	274	100

Fransızca kökenli olan oryantasyon kelimesi uyumlu hale getirme anlamına gelmektedir (Tiyek,2014:344). Oryantasyon eğitimi öğrencilerin işletmeye/kuruma ve yapacakları işe uyum sağlaması amacıyla yapılır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %40,5'i oryantasyon eğitimi aldıklarını, %29,8'i bu eğitimi almadıklarını ifade ederken, %29,9 u kararsız olduğunu belirtmiştir.

Çizelge 25 İBE'de başarılı öğrencilerin iş yerinde kalma imkânı

İBE'de başarılı öğrencilerin iş yerinde kalma imkânı	Sayı	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	6	2,2
Katılmıyorum	16	5,9
Kararsızım	29	10,5
Katılıyorum	97	35,4
Kesinlikle katılıyorum	126	46
Toplam	274	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin %81,4'ü işletmelerde beceri eğitiminde başarılı olan öğrencilerin iş yerinde kalmalarına imkân sağlanması gerektiğini ifade etmiştir. Staj süreci öğrenim hayatından çalışma hayatına geçiş noktasında önemli bir süreçtir. Bu sebeple stajı başarılı olarak tamamlayan öğrencilerin çalışmaya devam etmek istemeleri gayet tabiidir.

1. Kikare Analizi ve Yorumlanması

Araştırmanın ana amacı İstanbul'da öğrenim gören Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde ile Çok Programlı Anadolu Liselerinde yer alan Muhasebe finansman bölümü öğrencilerinin işletmelerde beceri eğitimi dersi kapsamındaki staj sürecinde yaşadıkları sorunları ortaya koymayı ve bu sorunlara çözüm önerileri getirmektir. Bu ana amaç doğrultusundaki alt amaçlara ilişkin yapılan ki kare analizleri aşağı sıralanmıştır;

H1: Staj yeri bulmakta zorluk çekme, cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir.

Çizelge 26 Cinsiyete Göre Staj Yeri Bulmakta Zorluk Yaşanmasının Karşılaştırılması

Staj yeri bulmakta zorluk çekme/ Cinsiyet	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		p
	f	%	f	%	f	%	
Kadın	27	19,7	20	14,6	90	65,7	,927
Erkek	25	18,2	19	13,9	93	67,9	

Test sonuçlarında da görüldüğü gibi p (0,927) değeri 0.05 ten büyük olduğu için H1 hipotezi RED edilir. Staj yeri bulmakta zorluk çekme, cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir. İstanbul'da birçok sektörde faaliyet gösteren yüzbinlerce firma bulunmaktadır. Sektör fark etmeksizin tüm firmaların muhasebe hizmetine ve departmanına ihtiyacı bulunmaktadır. Bu durum cinsiyet ayrımı yapmadan öğrencilerin çoğu staj yeri bulmada zorluk çekmemesi gerektiği şeklinde değerlendirilebilir. H1 hipotezi ile ilgili analiz sonuçları Çizelge 26'da verilmiştir.

H2: Çalışılan kamu kurumunda/işletmede stajyerlere karşı önyargı olması ile cinsiyete göre anlamlı bir farklılık vardır.

Çizelge 27 Cinsiyete Göre Çalışılan Kamu Kurumunda/İşletmede Stajyerlere Karşı Önyargı Olması Durumunun Karşılaştırılması

Stajyerlere karşı önyargı yoktur/ Cinsiyet	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		p
	f	%	f	%	f	%	
Kadın	14	10,2	14	10,2	109	79,6	,301
Erkek	20	14,6	19	13,9	98	71,5	

Test sonuçlarında da görüldüğü gibi p (0,301) değeri 0.05 ten büyük olduğu için H2 hipotezi RED edilir. Çalışılan kamu kurumunda/işletmede stajyerlere karşı önyargı olması ile cinsiyete göre anlamlı bir farklılık yoktur. H2 hipotezi ile ilgili analizler Çizelge 27’de verilmiştir.

H3: İş yerleri, stajyerlerin iş öğrenmeleri, bilgi beceri kazanmaları için gerekli ortam hazırlanması ile iş yerlerinde mesleki eğitimi yaptıran kişi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 28 Mesleki Eğitimi Yaptıran Kişi İle İş Yerinde Öğrencinin Yeni Bilgi-Beceri Kazanması İçin Gerekli Ortamın Hazırlanmasının Karşılaştırılması

Beceri eğitimi için uygun ortamın hazırlanması/ Mesleki eğitimi yaptıran kişi	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		p
	f	%	f	%	f	%	
Usta Öğretici	10	5,6	18	10,2	149	84,2	,001
Diğer Personel	14	14,6	20	20,8	62	64,6	

P değeri 0,05 den küçük olduğu için (P=0,001) H3 hipotezi KABUL edilir. İş yerleri, stajyerlerin iş öğrenmeleri, bilgi beceri kazanmaları için gerekli ortam hazırlanması ile iş yerlerinde mesleki eğitimi yaptıran kişi arasında anlamlı bir ilişki vardır. Usta öğretici öğrencilerin iş yerindeki eğitiminden sorumlu, mesleki eğitim tekniklerini bilen kişi olarak tanımlanabilir. Usta öğreticilerin işletmede bulunması öğrenciler ve işletme/kurum açısından beceri eğitiminin amacına ulaşması için son derece önemlidir. Öğrencilerin bilgi ve beceri kazanması için ortamın hazırlanmasında usta öğreticiler etkin rol oynamaktadır. H3 hipotezi ile ilgili analizler Çizelge 28’de verilmiştir.

H4: Staj dönemini mesleği öğrenmenin bir parçası olarak görme düşüncesi ile

İşletme türü arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 29 İşletme Türü ile Staj Dönemini Mesleğin Bir Parçası Olarak Görme Düşüncesinin Karşılaştırılması

Stajı mesleği öğrenmenin parçası olarak görme / İşletme türü	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		p
	f	%	f	%	f	%	
Muhasebe Bürosu	3	7,5	4	10	33	82,5	,540
Kamu Kurumu	8	7,5	19	17,9	79	74,5	
Özel İşletme	8	6,7	13	10,8	99	82,5	

Test sonuçlarında da görüldüğü gibi p (0,540) değeri 0.05 ten büyük olduğu için H4 hipotezi RED edilir. Staj dönemini mesleği öğrenmenin bir parçası olarak görme düşüncesi ile İşletme türü arasında anlamlı bir ilişki yoktur. H4 hipotezi ile ilgili analiz sonuçları Çizelge 29’da verilmiştir.

H5: Staj eğitiminin yeni bilgi ve beceri kazandırması ile işletme türü arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 30 İşletme Türü İle Staj Eğitiminin Yeni Bilgi Ve Beceri Kazandırması Durumunun Karşılaştırılması

Stajın yeni bilgi-beceri kazandırması / İşletme türü	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		p
	f	%	f	%	f	%	
Muhasebe Bürosu	2	5	8	20	30	75	,324
Kamu Kurumu	7	6,6	13	12,3	86	81,1	
Özel İşletme	11	9,2	10	8,3	99	82,5	

Test sonuçlarında da görüldüğü gibi p (0,324) değeri 0.05 ten büyük olduğu için H5 hipotezi RED edilir. Staj eğitiminin yeni bilgi ve beceri kazandırması ile İşletme türü arasında anlamlı bir ilişki yoktur. İşletmelerde, muhasebe işlemleri işletmenin büyüklüğüne, sektörüne ve türüne göre ufak farklılıklar gösterse de temelde süreç aynıdır. H5 hipotezi ile ilgili analiz sonuçları Çizelge 30’da verilmiştir.

H6: Bölüm dışı işlerde çalıştırma ile beceri eğitimi yapılan işletme türü arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 31 İşletme Türü İle Bölüm Dışı İşlerde Çalıştırmanın Karşılaştırılması

Bölüm dışı işlerde çalıştırma / İşletme türü	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		p
	f	%	f	%	f	%	
Muhasebe Bürosu	21	52,5	8	20	11	27,5	,794
Kamu Kurumu	57	53,8	14	13,2	35	33	
Özel İşletme	68	56,7	19	15,8	33	27,5	

Test sonuçlarında da görüldüğü gibi p (0,724) değeri 0.05 ten büyük olduğu için H6 hipotezi RED edilir. Bölüm dışı işlerde çalıştırma ile beceri eğitimi yapılan işletme türü arasında anlamlı bir ilişki yoktur. H6 hipotezi ile ilgili analiz sonuçları Çizelge 31’de verilmiştir.

H7: Muhasebe Bölümüne İlgili Artışı İle Beceri Eğitimi Yapılan Departman Arasında Anlamlı Bir Farklılık Vardır.

Çizelge 32 Beceri eğitimi yapılan departman ile muhasebe bölümüne ilgi artışının karşılaştırılması

Muhasebe bölümüne ilgi artışı / Çalışılan departman	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		p
	f	%	f	%	f	%	
Muhasebe	49	22,4	65	29,7	105	47,9	,831
Finans	2	18,2	4	36,4	5	45,5	
İnsan Kaynakları	10	29,4	10	29,4	14	41,2	
Diğer	3	42,9	2	28,6	2	28,6	

Test sonuçlarında da görüldüğü gibi p (0,831) değeri 0.05 ten büyük olduğu için H7 hipotezi RED edilir. Muhasebe bölümüne ilgi artışı ile beceri eğitimi yapılan departman arasında anlamlı bir farklılık yoktur. H7 hipotezi ile ilgili analiz sonuçları Çizelge 32’de verilmiştir.

H8: Beceri eğitimine başlanmadan önce oryantasyon yapılması ile işletme türü arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 33 İşletme Türü İle Beceri Eğitimine Başlanmadan Önce Oryantasyon Yapılmasının Karşılaştırılması

Oryantasyon eğitimin yapılması / İşletme türü	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		p
	f	%	f	%	f	%	
Muhasebe Bürosu	10	25	13	32,5	17	42,5	,888
Kamu Kurumu	34	32,1	33	31,1	39	36,8	
Özel İşletme	36	30	34	28,3	50	41,7	

Test sonuçlarında da görüldüğü gibi p (0,888) değeri 0.05 ten büyük olduğu için H8 hipotezi RED edilir. Beceri eğitimine başlanmadan önce oryantasyon yapılması ile işletme türü arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Stajyer çalıştıran işletmeler/kurumlar geçmiş yıllarda da öğrenci çalıştırdığında sürecin nasıl yürütülmesi gerektiği konusunda tecrübe sahibidirler. İşletmelerin çoğu oryantasyonun önemini bildiğinden ihtiyaç duymaları halinde bu eğitimi verirler. H8 hipotezi ile ilgili analiz sonuçları Çizelge 33’te verilmiştir.

H9: Stajın mesleki açıdan güveni arttırması ile beceri eğitimi yapılan işletme türü arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 34 İşletme Türü İle Stajın Mesleki Açıdan Güveni Arttırmasının Karşılaştırılması

Stajın mesleki açıdan güveni arttırması / İşletme türü	Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		p
	f	%	f	%	f	%	
Muhasebe Bürosu	4	10	4	10	32	80	,810
Kamu Kurumu	10	9,4	13	12,3	83	78,3	
Özel İşletme	14	11,7	19	15,8	87	72,5	

Test sonuçlarında da görüldüğü gibi p (0,810) değeri 0.05 ten büyük olduğu için H9 hipotezi RED edilir. Stajın mesleki açıdan güveni arttırması ile beceri eğitimi yapılan işletme türü arasında anlamlı bir ilişki yoktur. H9 hipotezi ile ilgili analiz sonuçları Çizelge 34’te verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin “Varsa stajda karşılaştığınız diğer sorunları belirtiniz” sorusuna verdikleri yanıtlar aşağıda sıralanmıştır;

- Çalıştığım firmada stajyerler diğer çalışanlar tarafından önyargı ile

yaklaşmakta, bazen hakarete dahi edilmektedir.

- Stajyerler ucuz iş gücü görüldüğünden kendi işlerinin dışındaki (ofis temizliği, mutfak işleri vb.) işlerde de kullanılmaktadır. Bu durumun önüne geçmek için denetim sıklaştırılmalıdır.
- Stajyer maaşlarında iyileştirme yapılmalıdır. Yemek, yol parası, servis gibi ekonomik haklar tanınmalıdır.
- Okul içerisinde alınan teorik bilgiler uygulamada yetersiz kalmaktadır.
- İşletmede sürekli aynı işlerin yapılması ve bu nedenle yeni şeyler öğrenilememesi.
- Stajda yaşanan güçlüklerle karşı okul idaresi ve koordinatör öğretmenler ilgisiz kalabilmektedirler.
- Staj sürecinde muhasebe ile alakası olmayan iş ve işlemlerin yapılması.
- Stajda çalışma sürelerinin çok uzayabilmesi (günlük 11 saate kadar) fakat buna karşılık mesai ücretinin ödenmemesi.
- Usta öğretici personelin görev ve sorumlulukları bilmemesi.

Öğrencilerin verdikleri yanıtlarla staj sürecinde yaşanan diğer sorunlara; ekonomik ve sosyal olarak hakların az bulunması, alanları dışında işlerde çalıştırmaları, okulda alınan teorik bilgilerin uygulamada yetersiz kalması, koordinatör öğretmenlerin ve okul idaresinin ilgisinin az olması şeklinde özetlenebilir.

VI. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

A. Sonuç

Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri ile Çok Programlı Anadolu Liselerinde öğrenim gören Muhasebe ve Finansman bölümü öğrencilerinin, İşletmede Beceri Eğitimi dersi kapsamında yaptıkları staj uygulamasında karşılaştıkları güçlükleri ortaya koymak ve bu güçlükleri çözüm önerileri sunmak amacıyla yapılan bu çalışma için 274 son sınıf öğrencisine anket uygulanmıştır. Bu öğrenciler İstanbul'un Başakşehir, Küçükçekmece, Bağcılar, Zeytinburnu, Bahçelievler, Kartal, Pendik ve Ümraniye ilçelerinde yer alan Mesleki Teknik Anadolu Liseleri ile Çok Programlı Anadolu Liselerinde öğrenim gören öğrencilerdir. Uygulanan anket neticesinde elde edilen bulgulara dayalı sonuçlar aşağıda sıralanmıştır.

Anket çalışmasına katılan 12.sınıftaki 274 öğrencinin 137'si erkek, 137'si kız öğrenciden oluşmaktadır. MEB'in verileri incelendiğinde, Endüstri Meslek Liselerinde yer alan bölümlerin (Endüstriyel otomasyon, İnşaat teknolojisi, Elektrik-Elektronik vs.) cinsiyet dağılımına bakıldığında erkek öğrenci sayısının ağırlıklı olduğu görülmektedirken; Çocuk Gelişimi, Büro yönetimi ve Sekreterliği, Güzellik Hizmetleri gibi bölümlerdeyse kız öğrenci sayısı ağırlıktadır. Görülmektedir ki bazı meslek lisesi bölümlerinde kalifiye eleman yetiştirilirken cinsiyete dayalı birtakım özellikler (kas gücü, el becerisi vs.) dikkate alınmaktadır. Ankete katılan Muhasebe ve Finansman alanı öğrencilerinin yarısının kız, yarısının erkek olması göstermektedir ki muhasebecilik mesleği için gerekli olan, kalifiye eleman ihtiyacını karşılayacak olan bireylerin cinsiyete dayalı özellikler taşımaya gerek yoktur.

Çalışmaya katılan 274 öğrencinin akademik başarısı incelendiğinde not ortalamalarının ortalaması 72,95 olarak hesaplanmıştır. Proje okulu dışındaki Meslek Liselerine yerleşen öğrencilerin akademik durumları göz önüne alındığında hesaplanan bu ortalamanın iyi olduğu yorumu getirilebilir.

Öğrencilerin beceri eğitimini gerçekleştirecekleri kurumu bulan kişilerin dağılımı incelendiğinde, okul yardımıyla bulanların %35,7 ailesi aracılığı ile bulanların %26,5 ve kendi imkânlarıyla bulanların %32,4 olduğu ve oranların birbirine

yakın çıktığı görülmüştür. Akın (2019:84)'nın yaptığı çalışmada da beceri eğitimi kapsamında yapılacak staj için, öğrencilere işletme bulunması noktasında benzer bulgulara rastlanmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin İstanbul'da öğrenim gördüğü düşünülürse, söz konusu ilde çok fazla sayıda işletme olması, staj için işletme bulmanın diğer illere nazaran daha kolay olduğu yorumu yapılabilir. Okulların geçmiş yıllarda stajyer gönderdiği işletmelerle iletişim halinde olması, aile üyelerinin çalıştığı kurumların stajyer talebi olması durumunda aile üyelerine öncelik tanınması, staj yeri bulma konusunda öğrencilere avantaj sağlamaktadır. Ayrıca öğrencilerin kendi imkânlarıyla staj yeri araması, görüşmelere gitmesi ve bu işletmelere yerleşmesi özgüvenlerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Muhasebe ve Finansman öğrencilerinin, beceri eğitimini yaptıkları işletme türlerinin %45,1 muhasebe büroları, %39,8 özel işletmeler, %15 kamu kurumları olduğu görülmüştür. Özel işletmelerde ve kamu kurumlarında stajyerler genellikle aynı işi yaptığından, alınan teorik eğitimin pratiğe dönüşmesi sınırlı kalmaktadır. Ancak muhasebe bürolarında çok daha çeşitli işleri deneyimleyen öğrencilerin öğrendikleri bilgileri pratiğe dökme imkânı daha fazla olmaktadır.

Usta öğreticiler; ustalık meziyetlerine sahip, kalfa ve çırakların eğitiminden sorumlu kişilerdir. Usta öğreticiler beceri eğitimi sürecine son derece hâkim olduklarından, staj sürecine dâhil olmaları, beceri eğitiminin amacına ulaşmasına önemli katkı sağlamaktadır. Çalışmaya katılan 274 öğrencinin 178'si usta öğreticilerin beceri eğitimini yaptırdığını ifade ederken, 96'sı ise diğer personeller tarafından beceri eğitiminin yaptırdıklarını ifade etmiştir. 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununun 4702/6 md. belirtildiği üzere, işletmelerde beceri eğitiminden sorumlu olacak kişinin usta öğretici olması gerektiği vurgulanmıştır (MEB,1986).

Araştırmaya katılan öğrencilerin %66,8'i staj yeri bulmakta zorlanmadığını, %18,9'u zorlandığını ifade ederken %14,2'si kararsız olduğunu ifade etmiştir. İstanbul'da öğrencilere staj imkânı sunan çok sayıda işletme olduğundan, öğrenciler staj yeri bulmakta zorlanmamaktadırlar.

İşletmelerde beceri eğitimi MEB'in yayınladığı akademik takvim çerçevesinde yapılmaktadır. Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri ile Çok Programlı Anadolu Liselerinde öğrenim gören Muhasebe ve Finansman alanı 12.sınıf öğrencileri stajlarını, eğitim öğretim yılı çerçevesinde 36 haftada tamamlamaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %70,1'i bu süreyi mesleki becerilerin geliştirilmesi açısından

yeterli bulmuştur.

İşletmelerde beceri eğitimi kapsamında öğrenciler staja yönlendirilirken genellikle okul idaresi ve öğretmenlerin daha önceki eğitim öğretim yıllarında öğrenci yönlendirdiği işletmeler tercih edilmektedir. İşletmeler stajyer çalıştırma konusunda tecrübeli olduklarından, öğrencilere karşı olumsuz bir algı bulunmamaktadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaklaşık 3/4'ünün de işletme çalışanlarının kendilerine karşı önyargısı bulunmadığını ifade etmesi bu durumu destekler niteliktedir. Ayrıca öğrencilerin yapabilecekleri veya yapamayacakları iş ve işlemler geçmiş yılların tecrübesiyle işletmeler tarafından gerçekçi bir bakış açısıyla değerlendirilir. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaklaşık 3/4'ü işletmelerin kendilerine adil davrandığını ve görüşlerinin dikkate alındığını ifade etmiştir.

İşletmelerde beceri eğitimi dersi, öğrencilerin ortaöğrenimin ilk 3 yılında aldıkları teorik eğitimi pratiğe dönüştürmek için önemli bir araçtır. Öğrencilerin meslek derslerine giren mesleki ve teknik öğretmenler, 9. Sınıftan itibaren işletmelerde beceri eğitimi dersinin önemine vurgu yapmaktadır. Öğrenciler mesleki gelişim ve tecrübe açısından işletmelerde beceri eğitiminin, ne denli önemli olduğu bilincine sahip olarak staj sürecine başlamaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık 4/5'i staj sürecini mesleği öğrenmenin bir parçası olarak görmektedir.

Ortaokul öğrenimini tamamlayan öğrenciler 8. Sınıfta LGS (Liselere Geçiş Sistemi) sınavına girerek orta öğretime geçiş yapmaktadır. LGS sınavından yüksek puan alan öğrenciler sırasıyla Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi, Anadolu Lisesi gibi lise türlerini tercih etmektedir. Maalesef Meslek liselerine karşı hem velilerin hem de öğrencilerin bir önyargısı bulunmaktadır. Bu önyargı neticesinde Meslek Liselerine genellikle hiçbir lise türüne yerleşememiş, akademik başarısı düşük öğrenciler gelmektedir. İlgi ve yeteneklerine göre yerleştirilmeyen bu öğrencilerin bazıları, öğrenim hayatlarının devamında meslek liselerinde istemedikleri bir mesleği öğrenmek durumunda kalmaktadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaklaşık yarısı; “Staja başladıktan sonra bölümüme olan ilgim arttı “ve “Yaptığım stajın muhasebe bölümüne dair bakış açısında olumlu etkisi oldu” sorularına katılıyorum cevabını vermiştir. Bu oranın artması için, ortaokul düzeyindeki rehberlik servisleri, öğrencileri orta öğretime yönlendirirken tercihlerini trende uyum sağlamak yerine ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yapmaya teşvik etmelidir.

İşletmelerde beceri eğitimiyle birlikte öğrenciler 9, 10 ve 11. Sınıfta aldıkları

mesleki derslere ilişkin teorik bilgileri uygulama fırsatı bulmaktadırlar. Öğrenciler öğrendikleri bilgileri iş dünyasında somutlaştırdığında ve verilen işleri başardıklarında kendilerine olan özgüvenleri artmaktadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaklaşık 3/4'ü yaptıkları stajın mesleki açıdan kendilerine özgüven kazandırdığını ifade etmiştir.

222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Sonucu Getirilen Yenilikler ile 2012 yılı itibariyle 12 yıllık zorunlu eğitim sistemine geçiş yapılmıştır. Bu sebeple öğrencilerin geneli 18 yaşına kadar eğitim öğretim sistemi içerisinde kalmakta, iş yaşamıyla ilgili bir tecrübeleri olmamaktadır. İşletmelerde beceri eğitimi hem öğrencilerin iş yaşamını tanımalarına katkı sağlamakta, hem de kalan iş hayatlarına başarı ve başarısızlık noktasında bir referans olmaktadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin %86'sı yapılan stajın iş yaşamını tanıması açısından yararlı olduğunu ifade etmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin %67'si ise yapılan stajın mezuniyet sonrası iş yaşamında başarılı olmalarında katkı sağlayacağını ifade etmiştir. Yine çalışmaya katılan öğrencilerin %86'sı staj süresince insan ilişkileri ve müşteri-çalışan ilişkileri konusunda deneyim kazandığını ifade etmiştir.

Meslek Liselerinin nihai amacı piyasaya kalifiye eleman yetiştirmektir. İŞ-KUR ve TÜİK'in İstanbul ili için hazırlamış oldukları 2022 yılı raporunda kalifiye eleman ihtiyacının giderek arttığı ortaya konmuştur. Temininde en çok zorlanılan kalifiye elemanlardan biri de ön muhasebe ve muhasebe departmanı elemanlarıdır (media.iskur.gov.tr,2023). Meslek liselerinde yetişen öğrencilerin bu ihtiyacı karşılayamamasının nedenleri aşağıda sıralanmıştır;

- Öğrenciler ilgili bölüme ilgi ve yetenekleri doğrultusunda gelmediğinden, meslek liselerinde eğitimini aldıkları mesleği icra etmek istememektedirler.
- Okullarda öğrencilerin donatıldığı teorik bilgiler ile piyasanın istihdam etmek istediği elemanda aradığı nitelikler arasında uyumsuzluk olması.
- Okullardaki laboratuvar ve atölyelerin altyapı ve teknoloji olarak piyasanın gerisinde kalması.
- Meslek grubu öğretmenlerinin, piyasanın ihtiyaç duyduğu kalifiye eleman niteliklilerinden bihaber olması.
- Müfredatın, piyasanın ihtiyaç duyduğu nitelikleri öğrencilere kazandıracak yeterlilikte olmaması.

İşletmeler gerekli donanımlara sahip stajyerlerle, staj süreci sonunda da çalışmaya devam etmek istemektedirler. İşletmelerde beceri eğitimi sürecinde memnun kalınan öğrencilere iş teklifi sunulmaktadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin %68,7'si yapılan stajın iş bulma imkânını arttıracığını ifade etmektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin %77,4'ü iş yerlerinin, stajyerlerin işi öğrenmeleri için uygun ortamı sağladığını ifade etmiştir. İşletmelerde öğrencilerden sorumlu olan kişiler genellikle usta öğreticilerdir. Usta öğreticiler stajyerlerin yetiştirilmesinde ve işin öğretilmesinde gerekli donanıma sahiptirler. Ancak işletmede öğrencilerin staj sürecinden sorumlu olan diğer personeller, usta öğreticiler kadar sürece hâkim olamadıklarından devamsızlık çizelgesinin zamanında doldurulmaması, not fişlerinin eksik doldurulması, gelişim tablosunun takip edilememesi gibi birtakım sorunlar olabilmektedir. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaklaşık 4/5'inin işi öğrenmek için uygun ortamın hazırlandığını ifade etmesine paralel olarak, yine öğrencilerin %81'i staj eğitiminde yeni bilgi ve beceri kazandığını ifade etmiştir. Her ne kadar öğrenciler okullarda teorik bilgilerle donatılsa da, işin pratiğe dökülmesi sürecinde eksiklikler ortaya çıkmakta ve öğrenciler yeni bilgi-beceriler edinmektedir.

Meslek Lisesi öğrencileri ilgi ve yeteneklerinden ziyade, tercih ettikleri diğer lise türlerine yerleşemediklerinden meslek lisesine gelmektedirler. Özkan (2013:96) da yapmış olduğu araştırmada diploma ve sınav puanı herhangi bir lise türüne yetmeyen öğrencilerin meslek liselerine yerleştiğini ortaya koymuştur. Binici ve Arı (2004:45) yaptıkları araştırmada öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca aynı araştırmada ilgi ve yeteneklerin keşfi için okul ve ailenin önemli sorumluluklarının olduğu vurgusu yapılmıştır. Bu durum mesleki eğitim sürecinin başından itibaren aidiyet hissinin eksikliğinden handikap yaratmaktadır. Dolayısıyla mesleki eğitim alan öğrenciler 9, 10 ve 11. sınıflarda eğitimini aldıkları mesleki icra etmekten ziyade, kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir meslek arayışına girmektedirler. Lise son sınıfa gelen öğrenciler staja başlarken bu kafa karışıklığı devam etmektedir. Çalışmaya katılan öğrenciler; "Stajdan sonra bu sektörde çalışmayı tekrar isterim." sorusuna %43,4 katılıyorum, %30,7 kararsızım ve %25,9 katılmıyorum yanıtını vermiştir. Verilen yanıtlar göz önüne alındığında öğrencilerin henüz eğitimini aldıkları mesleği icra edip etmeme konusunda kararsız oldukları ortaya çıkmaktadır. Bu durumun önüne geçebilmek için mesleki eğitim sürecinin başında öğrencilerin ilgi ve yetenekleri esas alınmalı, buna

uygun alan ve dallara yöneltme yapılmalıdır. Bu noktada rehberlik servisi, veli, öğretmen, sivil toplum kuruluşları başta olmak üzere her paydaşın üzerine düşen sorumluluklar vardır.

3308 sayılı mesleki eğitim kanununun 25. maddesinde işletmelerde beceri eğitimi gören stajyerlerin alması gereken ücretin, net asgari ücretin %30'undan az olmaması gerektiği ifade edilmiştir. Yine 3308 sayılı mesleki eğitim kanununa 2016 yılında eklenen geçici madde ile işletmenin öğrencilere ödeyeceği ücrete teşvik desteği getirilmiştir. İşletmelerin devlet teşvikini alabilmesi için öğrencilere gerekli ödemeyi tam yapmaları ve bunu banka dekontu ile okul idaresine ispat etmeleri gerekmektedir. İşletmeler devlet teşvikinden yararlanmak istediklerinden bu noktada gereken ödemeyi öğrencilere tam yapmaktadırlar. Çalışmaya katılan öğrencilerin %86,5'i "İş yerlerinde stajyer ücreti tam ödenmektedir." sorusuna katılıyorum diyerek bu durumu destekler niteliktedir.

İşletmelerde beceri eğitiminin belirli bir plan dahilinde yürütülmesini sağlamak, okul idaresi, öğrenci ve işletme arasında iletişimi sağlamak amacıyla meslek grubu dersleri öğretmenlerinden koordinatörlük görevlendirilmesi yapılmaktadır. Koordinatör öğretmenler işletmelerdeki usta öğreticilere rehberlik yapar, öğrencilerin işletmelerdeki devamsızlık durumu ve disiplin konusunda denetimde bulunur ve aynı zamanda öğrencilerin iş dosyasını belirli aralıklarla kontrol eder. Koordinatör öğretmenler staj sürecindeki sorunları önleme ve çözüm üretme noktasında son derece etkilidir. Bunun sağlanabilmesi de koordinatör öğretmenlerin işletmeleri düzenli olarak ziyaret etmesi ile mümkündür. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaklaşık 4/5'i koordinatör öğretmenlerin işletmeyi düzenli olarak ziyaret ettiğini ifade etmiştir.

3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununun 25. Maddesinde belirtildiği üzere ortaöğretim stajyerlerine asgari ücretin %30'undan az olmamak kaydıyla ücret ödenmelidir (MEB,1986). Staj süreci, öğrencilerin çalışma hayatını tanımaları, iş disiplini edinmeleri, mesleki gelişimlerini sağlamak amacıyla yapılırsa da üretime katılmaları oranında bir ücret almaları gayet tabiidir. Stajyerler diğer personellerle benzer koşullarda çalıştırılmalarına rağmen, işletmeye maliyetleri çok daha düşük olmaktadır. Stajyerlere ait sigorta yükümlülüklerinin okulda olması ve devlet tarafından stajyer çalıştıran işletmelere teşvik verilmesi stajyerlerin işletmelere maliyetinin çok düşük olmasını sağlamaktadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin yarısına yakını stajyer öğrencilerin ucuz iş gücü olarak görüldüğünü ifade etmiştir.

İşletmelerde beceri eğitimi kapsamında yapılan staj uygulaması, öğrencilerin iş hayatının kendilerinden beklediği yeterlilikleri deneyimleme sürecidir. Bu deneyim kazanılırken, okullarda alınan teorik bilgiler pratiğe dönüşerek kılavuz niteliği taşır. Staj sürecinin amacına ulaşması için alan ve eğitim dışı işlerle öğrenciler meşgul edilmemelidir. Ancak işletmeler öğrencinin alanı ve eğitimini göz ardı ederek, işletmenin ihtiyaç duyduğu başka iş ve alanlarda çalıştırabilmektedir. Çalışmaya katılan öğrencilerin yarısından daha fazlası iş yerlerinin stajyerleri bölümü dışındaki işlerde çalıştırdığını beyan etmiştir.

İşletmelerde beceri eğitimi kapsamında yapılan staj uygulamasında, öğrencilerin teorik eğitim sürecinde aldıkları çeşitli ders ve kazanımlara paralel olarak, farklı uygulamalar yapılmalı ve öğrencinin çok yönlü gelişmesi hedeflenmelidir. Muhasebe ve Finansman alanı öğrencilerinin son sınıfta yaptıkları stajın süresi eğitim öğretim yılı ile sınırlı olup, yaklaşık 108 iş gününe karşılık gelmektedir. Öğrencinin farklı uygulamalar yapabilmesi, aldığı eğitime ilişkin uygulamada bütünlüğü görüp sebep-sonuç ilişkisi kurabilmesi adına staj sürecinde rotasyon önerilmektedir. Rotasyon; bir birimde çalışan görevlilerin zaman zaman ve düzenli olarak yer değiştirmeleri, bir işi sırayla yapmaları anlamına gelmektedir. Çalışmaya katılan öğrencilerin %38'i iş yerlerinde sürekli olarak aynı işi tekrar etmenin beceri eğitimine olumsuz etkisi olduğunu bildirmiştir.

İşletmelerde beceri eğitimi uygulamasının amacına ulaşması, mevzuata uygun yapılması, tarafların haklarını bilmesi, görev ve sorumluluklarını yerine getirebilmesi için; tarafların süreçle ilgili bilgiye sahip olması gerekir. Okul ve işletme bu anlamda öğrenciye nazaran çok daha fazla bilgi sahibidir. Öğrencilerin, işletmelerde beceri eğitimi kapsamında staja gönderilmeden önce çalışma hayatı, staj süreci, hak ve sorumluluklar anlamında bilgilendirilmesi yaşayacakları sorunları önleme noktasında son derece önemlidir. Öğrencilerin bilgilendirilmesindeki sorumluluk koordinatör öğretmenler ve okul idaresindedir. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaklaşık 3/5'i beceri eğitimine başlamadan okul tarafından yeterli bilgi verildiğini beyan etmiştir.

Birçok öğrenci için staj süreci, çalışma hayatına geçişin ilk adımıdır. İşletmelerde beceri eğitimi bir ders olarak görünse de uygulandığı yerin işletmeler olması ve çalışma hayatında kendine özgü kuralların olması diğer derslerden farklılık göstermektedir. Öğrencilerin işletme kurallarına, yapacağı işe, sorumluluklarına uyum sağlayabilmesi için oryantasyon eğitimi çok önemlidir. Oryantasyon eğitimi ile

öğrenciler uyum sorununu hızlı bir şekilde aşarlar. Böylelikle mesleğe ilişkin aldıkları teorik eğitimi uygulamaya dökerken, uyum sağlayamamaktan kaynaklanacak sorunların önüne geçilmiş olur. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaklaşık 1/3'ü işletmede beceri eğitimine başlamadan önce oryantasyon eğitimi verildiğini ifade etmiştir.

İşletmelerde beceri eğitimi uygulamasının tamamlanması için öğrenciler sene sonlarında bitirme sınavına girerler. Başarılı olan öğrenciler mezun olmaya hak kazanırlar. Öğrenciler üç yıl boyunca aldıkları teorik eğitimi, işletmelerde beceri eğitimi dersiyle birlikte başarılı olarak pratikleştirirler. Sürecin doğal sonucu olarak başarılı olan öğrenciler eğitimini aldıkları mesleği icra etmek isteyeceklerdir. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaklaşık 4/5'i işletmelerde beceri eğitiminde başarılı olan öğrencilerin iş yerinde kalabilmelerine imkân tanınması gerektiğini ifade etmişlerdir. Staj sürecinden sonra işletmelerin istedikleri istihdam özelliklerini taşıyan öğrenciler, tam zamanlı olarak aynı işletmede çalışmaya devam edebilmektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin verdikleri yanıtlarla staj sürecinde yaşanan diğer sorunlar; ekonomik ve sosyal olarak hakların az bulunması, alanları dışında işlerde çalıştırılmaları, okulda alınan teorik bilgilerin uygulamada yetersiz kalması, koordinatör öğretmenlerin ve okul idaresinin ilgisinin az olması şeklindedir.

İş yerleri, stajyerlerin iş öğrenmeleri, bilgi beceri kazanmaları için gerekli ortam hazırlanması ile iş yerlerinde mesleki eğitimi yaptıran kişi arasında anlamlı bir ilişki vardır. Usta öğretici öğrencilerin iş yerindeki eğitiminden sorumlu, mesleki eğitim tekniklerini bilen kişi olarak tanımlanabilir. Usta öğreticilerin işletmede bulunması öğrenciler ve işletme/kurum açısından beceri eğitiminin amacına ulaşması için son derece önemlidir. Öğrencilerin bilgi ve beceri kazanması için ortamın hazırlanmasında usta öğreticiler etkin rol oynamaktadır.

B. Tartışma

Araştırma konumuzla alakalı yapılmış çalışmaların bulguları aşağıda sıralanmıştır;

İmamoğlu (2010:96) yaptığı araştırmada beceri eğitiminin amacına ulaşmamasında, usta öğreticilerin eksikliğini esas alarak ortaya koymuştur. Daha önce stajyer çalıştırmamış işletmeler, stajyerlerin sorumluluğunun usta öğretici dışında

diğer personellere verildiği işletmeler, beceri eğitime hakim olmadıklarından süreç içerisinde sıkıntılar yaşamaktadır.

Akın (2019:88)'in yapmış olduğu çalışma bulguları da öğrencilerin staj yeri bulmakta zorlanmadığını ortaya koymuştur. Bu bulguların aksine Savaş (2005:88)'in yaptığı araştırmada işletme belirleme komisyonlarının düzenli çalışmaması ve mesleki eğitim programının iş gücünün ihtiyacını karşılayacak özellikte olmaması nedeniyle staj yeri bulunması noktasında sorunlar yaşandığı ortaya konmuştur.

Savaş (2005:91)'in yaptığı çalışma, staj için ayrılan zamanın beceri eğitimi konularının yetiştirmede yetersiz olduğunu, yetiştirilemeyen konular için telafi eğitimi yapıldığını ortaya koymuştur. İki çalışma arasındaki bulguların farklılığına bakıldığında aradan geçen yıllar neticesinde beceri eğitiminde seçilen konu dağılımının değiştirdiği ve planlamanın daha iyi yapıldığı söylenebilir.

Odacı (2013:119) yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin işletmeye katkı sağladığını ve yaptıkları işe karşı olumlu tutum geliştirdiklerini ortaya koymuştur. Ancak bu bulguların aksine Çevik (2012:74) yaptığı araştırmada staj sürecini tamamlayan öğrencilerin mesleğe karşı ilgisinin azaldığını, muhasebe bölümüne bakış açısının olumsuz etkilendiğini ortaya koymuştur.

Özkan (2013:101) da yaptığı araştırmada, çalışma grubunun yaklaşık 2/3'ü iş hayatı konusunda deneyim kazandığını bulgusunu ortaya koymuştur. Akın (2019:89) çalışma grubunun %77'sinin iş yaşamına katkısı olduğunu belirtmiş olup yaptığımız çalışmayla benzer nitelikte bulgulara rastlanılmaktadır.

Altay ve Üstün (2011:15) yaptıkları çalışmada bilim ve teknolojinin çok hızlı geliştiğini; mesleki eğitimin bu hızlı değişime ayak uyduramadığını ortaya koymuştur. Ayrıca ülkemizdeki emek arz ve talebindeki uyumsuzluk nedeninin mesleki eğitimden kaynaklandığı ifade etmişlerdir. Buna paralel olarak mesleki eğitimde uygulanan program çıktıları ile piyasanın ihtiyaç duyduğu istihdam özelliklerinin birbirleriyle uyumsuz olduklarını ortaya koymuşlardır.

Gökgöz (2007) ve Demirci (2007:92) yapmış oldukları çalışmada işletmelerin stajyer öğrencilere yönetmelikte belirtilen ücreti ödemediğini ve işletmelerin beceri eğitimi sırasında ilgili kanun ve yönetmelikleri yeterince bilmedikleri bulgusunu ortaya koymuştur. Eroğlu (1999:102) da yapmış olduğu çalışmada stajyer ücretlerinin zamanında ya da tam ödenmediğini bulgularıyla ortaya koymuştur. Yazarkan ve

Yılmaz (2016:25) yaptığı araştırmada işletmelerin, stajyerlere kanunda belirtilen ücretleri ödemede sorunlar yaşadığını ortaya koymuştur. Yaptığımız çalışma ile bulgusu verilen diğer çalışmalar arasında yaklaşık 15 yıl geçmiş olması, denetimlerin artması sonucunda günümüzde olabildiğince yönetmeliklere uyulduğu söylenebilir.

Samur (2007:95) yaptığı çalışmada öğrencilerin staj sürecinde beceriler edindiğini ve uyguladığını, işletme kurallarına (kıyafet, mesai saatleri vb.) uyum sağladıklarını, gelişim göstermek için diğer departmanlarla gayretli şekilde çalıştıklarını ortaya koymuştur. Bu sonuç araştırmamızın bulgularını destekler niteliktedir.

Gökgöz (2007:104) ve Tarhan (2018:91) meslek liselerinde beceri eğitime ilişkin öğretmen ve yöneticilerin görüşlerini aldığı çalışmada ise yönetici ve öğretmenlerin işletmelere yapılan ziyaretleri yeterince gerçekteştirmediklerini, işletme yetkililerinin de iş yoğunluğundan dolayı vakit ayıramadıklarını belirtmiştir. Süer (2007:102) yaptığı araştırmada öğrencilerin yaklaşık 1/3'ünün koordinatör öğretmenlerinin kendileriyle ilgilenmediğini ortaya koymuştur. Bu bulgular ile çalışmamız arasında benzerlikler görölmektedir.

Nayır (2006:98) yapmış olduğu araştırmada stajyerlere ödenen ücretin yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca ucuz iş gücü olması nedeniyle, stajyerlerin çalıştırıldığını ortaya koymuştur.

Süer (2007:104) yapmış olduğu araştırmada öğrencilerin yaklaşık 1/3'ünün staj sürecince, bölüm dışı gereksiz işlerle meşgul edildiğini ortaya koymuştur. Araştırma bulguları birbirini desteklemektedir.

Yazarkan ve Yılmaz (2016:27) yaptığı araştırmada öğrencilerin staj sürecince sürekli aynı işleri tekrar etmenin, öğrencilerin gelişimine olumsuz etki edeceğini ve beceri eğitiminin tam olarak amacına ulaşamayacağını ortaya koymuştur. Bu bulgu araştırmamızla benzer niteliktedir.

Çalışma bulgularını destekleyecek şekilde Tarhan (2018:93) yaptığı araştırma ile beceri eğitime başlanmadan önce öğrencilerin okul tarafından stajla ilgili bilgilendirilmesiyle, ortaya çıkması muhtemel birçok sorunun önüne geçildiğini ortaya koymuştur. Özkan (2013:103) 'nın yaptığı çalışmada ise bu sonuçların aksine araştırma grubunun yaklaşık 2/3'ünün beceri eğitimi öncesi, stajla ilgili yeterli bilgi almadıkları bulgusu ortaya konmuştur.

Gökgöz (2007:106) yaptığı çalışmada okul, öğrenci ve işletmelerin sürekli iletişim halinde olmaları gerektiğini ifade etmiş; işletmelerin staja başlarken öğrencilerle tanışma günleri gibi organizasyonlar yaparak işletmelere ve yapılacak işlere uyum sağlamalarının önemini vurgulamıştır. Tarhan (2018:100) yaptığı araştırmada öğrencilerin çalışma hayatına uyum sağlaması için, işletmelerin ve okul idaresinin iş birliği içinde çalışması gerektiğini vurgulayarak çalışma bulgularını desteklemiştir.

Araştırma bulgularını destekleyecek şekilde Günay (2014) yaptığı araştırmada beceri eğitimini başarıyla tamamlayan öğrencilerin, yabancı dil yeterliliği dışında piyasada kalifiye eleman olarak çalışacak niteliklere sahip olduğunu ortaya koymuştur. Özkan (2013:104) da yaptığı araştırmada öğrencilerin 3/5'inin beceri eğitimi sonunda, staj yaptıklarını işletmeden iş teklifi aldıkları bulgusunu ortaya koymuştur.

Kanbeş (1999:109) yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin staj sürecinde yaşadığı sorunları; sosyal ve ekonomik haklardan mahrum olmaları (sağlık, izin, ücret, yemek), yasadan ve işletmelerden kaynaklanan sorunlar, öğretmen ve işletme yetkilileri arasındaki iletişimle ilgili sıkıntılar olduğunu ortaya koymuştur.

C. Öneriler

Bu sonuçlar ışığında öneriler aşağıda sıralanmıştır;

- Bu araştırma İstanbul'da bulunan Muhasebe ve Finansman öğrencileriyle yapılmıştır. Çalışma farklı illerde veya bölgelerde, mesleki eğitim verilen farklı alanlara da yapılması önerilmektedir.
- Araştırma işletmelerde beceri eğitimi paydaşlarından yalnızca öğrencilerle yapılmıştır. Araştırma kapsamı genişletilerek okul, işveren, usta öğreticilerle de bir araştırma yapılması önerilir.
- Mesleki eğitimle ilgili sorunların ve çözümlerinin ortaya konması adına nitel çalışmaların da yapılması önerilir.
- Öğrencilerin ortaokuldan liseye geçiş sürecinde iyi bir rehberlik hizmeti sunulması önerilir.
- MEB ve sektör temsilcileri bir araya gelerek, mesleki eğitim programının daha

işlevsel olması adına protokoller imzalayabilir.

VII. KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- ALKAN, C., DOĞAN, H. ve SEZGİN, İ.(1994). **Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları**, Ankara, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi.
- AYAS, M. A., & KİRİŞÇİ, N. (2020). **Özel Yeteneklilerin Özellikleri Ve Tanılanması**, Ankara, Pegem Akademi.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., KILIÇ-ÇAKMAK, E., AKGÜN, Ö., KARADENİZ, Ş., & DEMİREL, F. (2008). **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**, Ankara Pegem.
- CRESWELL, J. W. (2012). **Educational Research: Planning, Conducting, And Evaluating Quantitative And Qualitative Research**. Boylston Street, Boston, Pearson Education, Inc.
- DEMİREL, Ö., KAYA, Z. (2003). **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**, Ankara, Cantekin Matbaacılık.
- ERTÜRK, S. (2016). **Eğitimde Program Geliştirme**, 2. Baskı, Edge Akademi Yayıncılık
- GÜLÜMSER, Ü.& SİNAN, A. (2009). **Finansal Muhasebe**, İstanbul, Beta Yayın.
- GÜROL, Mehmet (1997). **Okul-Sanayi İşbirliği**, Ankara, Pegem Yayınevi.
- GÜVEMLİ, O. (1995), **Türk Devletleri Muhasebe Tarihi**, 1. Cilt, İstanbul, MÖDAV Yayın.
- KARASAR, N. (2002). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, İstanbul, Nobel.
- ÖZANKAYA, Ö. (1980). **Toplumbilim Terimleri Sözlüğü**. Ankara, Türk Dil Durumu Yayını.
- SEVİLENGÜL, O.(1997). **Genel Muhasebe**, Ankara, Gazi Kitabevi.
- TERZİ, D. Y. (2019). **Spss İle İstatistiksel Veri Analizi**, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- YILDIRIM, M. (2009). **Hayat Boyu Öğrenme Kapsamında Yaygın Eğitim ve Halk Eğitimi Merkezleri**, Ankara, Gazi Kitapevi.

MAKALELER

- ALTAY, F., ÜSTÜN, N.(2011). “Mesleki Eğitim Sistemi, Konya Ticaret Odası”, **ETÜD Araştırma Servisi**, Araştırma Raporu, Konya, Sayı: 2011-46-118 / 11-17.
- BİNİCİ, H. ve ARI, N. (2004).”Mesleki ve Teknik Eğitimde Arayışlar”, **Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 24 (1) 44-68.
- BOLAT, Y. (2016). “Türkiye, Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya Fransa, İngiltere Ve Japonya’da Mesleki Ve Teknik Eğitime Öğretmen Yetiştirme”, **Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi**, 2(3), 39-72.
- CANTOR, L. (1991). "Vocational Education and Training in the Developed World" **The Vocational Aspect of Education**. (September 1991),115.
- DEMİR, E., & ŞEN, H. Ş. (2009). “Cumhuriyet Dönemi Mesleki ve Teknik Eğitim Reformları”, **Ege Eğitim Dergisi**, 10(2), 39-58.
- DIZMAN, Ş., GÜNEY, S. (2015). “Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları Kamu’da Karşılaşılan Olumsuzluklar ve Beklentiler (Erzincan İli Uygulaması)”, **Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 16, ss. 97-110.
- EKTİK, D., & ÜNKAYA, G. (2023). “Muhasebe Eğitiminde Temel Kavramların Algılanmasında Yaşanan Zorluklar: Yüz Yüze Eğitim-Çevrimiçi Eğitim Karşılaştırması”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, (97), 1-12.
- EROGLU, M. (2018). “Öğretmenlerin Mesleki Gelişim Kavramına İlişkin Metaforik Algıları”. **Journal of International Social Research**, 11(59), 754-765.
- GÖNEN, S. (2016). “Ön lisans Düzeyinde Eğitim Gören Öğrencilerin Muhasebe Eğitiminden Beklentilere Yönelik İzmir Ve Denizli İllerinde Bir Araştırma”, **Journal of Alanya Faculty of Business/Alanya İşletme Fakültesi Dergisi**, 8(2).
- GÜNGÖR, M. (2008). “Ki-kare testi üzerine”, **Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi**, 7(1), 84-89
- KAM, Hwee-Joo; Katerattanakul, Pairin; Gogolin, Greg; and Hong, Soongoo, "Information Security Policy Compliance in Higher Education: A Neo-Institutional Perspective" (2013). **PACIS 2013 Proceedings**. Paper 106.

- KARACA, N., & ÇAKIR, S. (2014). “Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (Megep) Muhasebe-Finansman Alanı Modüllerinin Etkinliğinin Tespitine Yönelik Bir Araştırma”, **Balikesir University Journal of Social Sciences Institute**, 17(31).
- KARCIOĞLU, R. & DIZMAN, Ş. (2016). “Türkiye’de Tms-Tfrs Kapsamında Verilen Muhasebe Eğitiminin Kalite Standartları Açısından Yeterliliği”, **Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi**, 30(4).
- KARLIKLI, M. (2016). “Ortaöğretim Kurumlarında Verilen Muhasebe Eğitiminin Muhasebecilik Mesleğine Uygunluğunun Değerlendirilmesi”, **Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 6(1), 150-165.
- KILIÇ, S. (2016). “Ki-kare Testi”, **Journal of Mood Disorders**, 6(3).
- KIRLIOĞLU, H., & GÖKGÖZ, A. (2011). “Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Stajyerlikte Karşılaştıkları Problemler Ve Çözüm Önerileri: İstanbul Örneği “, **Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi**, 7(13), 131-146.
- KILIÇ, M. (2020). “Öğretmenlerin Alternatif Ölçme Değerlendirme Tekniklerini Kullanımına Yönelik Yeterlik Algılarının İncelenmesi”, **International Journal of Current Approaches in Language Education and Social Sciences**, 2(2), 483-508.
- ÖZER, M. (2019).” Background Of Problems İn Vocational Education And Training And Its Road Map To Solution İn Turkey's Education Vision 2023”, **Journal of Higher Education and Science**, 9(1).
- ÖZER, M. (2020). “Mesleki Eğitimde Okuldan İşe Geçiş Etkileyen Yeni Parametreler: Küresel Dönüşümde Yeni Eğilimler”, **İnsan ve Toplum Dergisi**, 10 (3) , 1-27.
- ÖZKAN, F., & AKSOY, C. (2015). “Ticaret Meslek Lisesi Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin İşletmelerde Beceri Eğitimi Uygulaması, Gaziantep İlinde Bir Alan Araştırması”, **Bartın Üniversitesi İİ BF Dergisi**, 6(12), 283-305.
- SEÇİLMİŞ, C., & ÜNLÜÖNEN, K. (2009). “Modüler Öğretim Sisteminin Getirdiği Uygulamaların Değerlendirilmesi: Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde Bir Alan Araştırması”, **İşletme Araştırmaları Dergisi**, 1(2), 3-18.

- ŞAHİNKESEN, A. (1992).” Eğitimde İkili Sistem : (Okul-İşyeri İşbirliğine Dayalı Sistem)”, **Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)** , 25 (2) .
- ŞENDURUR, U., & ÇELİK, Y. (2020).” Muhasebe Meslek Mensuplarının Karşılaştığı Sorunlar Ve Beklentileri: Muş Ve Ağrı İlleri Örneği”, **Journal Of Accounting And Taxation Studies**, 13(1), 25-50.
- TİYEK, R. (2014). “Oryantasyon Eğitim Programı Etkinliğinin Değerlendirilmesi: Bir Araştırma “,**Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 5(1), 335-353.
- TSANG, E. W. K., & KWAN, K.-M. (1999). “Replication And Theory Development In Organizational Science: A Critical Realist Perspective”, **The Academy Of Management Review**, 24(4), 759–780.
- USUL, H., EROĞLU, H., ve AKIN, O. (2007). “Meslek Liseleri ve Meslek Yüksek Okullarındaki Eğitim Süreçleri Arasındaki Uyum Sorunun Analizi ve Ticaret Lisesi Örneği”. **Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi**, 9(12), 235-243.
- ÜNAL, O. & DOĞANAY, M. (2008). “Lisans Düzeyinde Muhasebe Eğitiminin Düzenleyici-Denetleyici Kamu Kuruluşları Açısından Değerlendirilmesi“, **Muhasebe Ve Denetime Bakış Dergisi** , (26),127-152.
- YAŞAR, M. (2014). “İstatistiğe Yönelik Tutum Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması”, **Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, (36), 63.
- YAZARKAN, H., & YILMAZ, Z. (2016). “Muhasebe Stajyerlerinin Staj Eğitiminde Karşılaştıkları Sorunlar Ve Beklentileri: Tr90 Bölgesinde Bir Uygulama”, **Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi**, 30(2).
- YILDIRIM, A. & ÇARIKÇI, O. (2017). “Mesleki Ve Teknik Anadolu Liselerinde Görev Yapan Eğitim Yöneticisi Ve Öğretmenlerin Örgütsel Sessizlik Düzeylerinin İncelenmesi”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi**, 8 (19).
- YÜREKLİ, E. (2017). “Pamukkale Üniversitesi Honaz Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Muhasebe Eğitimine Ve Mesleğe Bakış Açılarının Araştırılması”, **Muhasebe Bilim DünyasıDergisi**,19(1),319-339.

ZAİF, F. & AYANOĞLU, Y. (2007). “Muhasebe Eğitiminde Kalitenin Arttırılmasında Ders Programlarının Önemi: Türkiye’de Bir İnceleme”, **Gazi Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**,9(1),115-136.

TEZLER

AKIN, R.(2019). Mesleki Ve Teknik Anadolu Lisesi Muhasebe Ve Finansman Alanı Öğrencilerinin İşletmelerde Beceri Eğitimi Uygulamasında Karşılaştığı Sorunlar Ve Çözüm Önerileri Van İlinde Uygulama, Van, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

AYDIN, S. (2007). Muhasebe Eğitiminin İşletme Beklentilerini Karşılama Derecesinin Ölçülmesi ve Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartlarına Uygunluğunun Değerlendirilmesi, Ankara, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

BAHAT,İ. (2013). Halk Eğitimi Merkezi Yöneticilerinin Hayat Boyu Öğrenme Algısı, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.

BOZAK, A. (2019). Meslek Lisesi Bilişim Teknolojileri Alanı Öğrencilerinin İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri Denizli İli Örneği, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

ÇAKIR, N. (2017). Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Muhasebe Eğitiminin Türkiye Muhasebe Standartları il Uyumlaştırılması ve Bir Uygulama, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÇEVİK, R. (2012). Ortaöğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Beceri Eğitimine Bakış Açılarının Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Eğitimi Anabilim Dalı.

DEMİRCİ, M. S. (2007). Ticaret Meslek Liselerinde Staj Yapan Öğrencilerin İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Yolları Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı.

EROĞLU, G. (1999). Kız Meslek Lisesi El Sanatları Bölümü Son Sınıf Öğrencilerinin

Okul-Sanayi İşbirliği Kapsamında İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaştıkları Sorunlar, Nedenleri Ve Çözüm Önerileri, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

GÖKGÖZ, A. (2007). Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Stajyerlikte Karşılaştıkları Problemler ve Çözüm Önerileri: İstanbul Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İMAMOĞLU, M. (2010). Ortaöğretim Kurumlarında Muhasebe Eğitimi ve Karşılaşılan Sorunların İncelenmesi (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi (Turkey)).

KANBEŞ, F. (1999). İşletmelerde Beceri Eğitimi Gören Öğrencilerin İş Ortamında Karşılaştıkları İş Güvenliği, İş İlişkileri Ve Sosyal Hakları İle İlgili Sorunlar (Türkiye Kömür İşletmeleri örneği), Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KOZACHE, A. N. J. (2020). İşletme Lisans Öğrencilerinin Muhasebe Eğitimine Bakış Açıları Ve Muhasebe Eğitiminden Beklentileri: Kerkük Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesinde Bir Araştırma (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

NAYIR, İ. (2006). Ticaret Meslek Lisesi Öğrencilerinin Staj Eğitiminden Beklentileri ve Staj Eğitimi Sırasında Karşılaştıkları Sorunlar, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

ODACI, A. (2013). Kız Meslek Lisesi Grafik ve Fotoğrafçılık Alanı Grafik Dalında Okutulan İşletmelerde Beceri Eğitimi Dersine Sektör Temsilcilerinin Katkısı, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

ÖZKAN, F. (2013). Ticaret Meslek Lisesi Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin İşletmelerde Beceri Eğitimi Uygulaması, Uygulamanın Verimliliğinin Artırılması Ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar, Gaziantep İlinde Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, İşletme Bilim Dalı.

SAMUR, E. (2007). Endüstri Meslek Lisesi Son Sınıf Öğrencilerinin Okul Eğitiminin, işletmelerdeki Beceri Eğitimi Uygulamasına Katkısı, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- SARI ÖZGÜN, H. (2018). Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Çerçevesinde Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın Kullanımını Etkileyen Faktörler ve Adım Üniversiteleri'nde Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı.
- SAVAŞ, D. (2005). İşletmelerde Beceri Eğitiminin 3308 Sayılı Meslek Eğitim Kanununa Uygun Gerçekleştirilme Düzeyi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü / Giyim Endüstrisi ve Moda Tasarımı Anabilim Dalı.
- SÜER, H. (2007). Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi, Muhasebe Eğitiminden Beklentiler ve Karşılaşılan Sorunlar, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- TARHAN, G. (2018). Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Uygulanmakta Olan İşletmelerde Beceri Eğitiminin Yönetimine İlişkin Öğretmen ve İşveren Görüşleri, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Marmara Üniversitesi (Ortak Yüksek Lisans Programı), Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- TAZEGÜL, A.(2011).Muhasebe Öğretim Programının Öğretim Elemanı ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi: Meslek Yüksekokullarında Bir Uygulama, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Muhasebe-Finansman Bilim Dalı Doktora Tezi.
- ÜNÜVAR, M. (2023). Yaygın Eğitim Kurumlarında İnteraktif Uzaktan Eğitim Veren Öğretmenlerin Uzaktan Eğitim Algılarının ve Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Görüşlerinin Belirlenmesi (Master's thesis, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- YARDIM, E. (2009). Ortaöğretimde Muhasebe Eğitiminin MEGEP İle Yeniden Yapılandırılması Sonrası Öğrenci ve İşveren Memnuniyetinin İncelenmesi (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- YÜKSEK, Ö (2006). Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumlarında İşletmede Beceri Eğitimi Uygulamasının İşletme ve Öğrenci Açısından Değerlendirilmesi, Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

<http://mtegm.meb.gov.tr/www/tarihcemiz/icerik/20> (Erişim Tarihi: 14 Eylül 2023)

<http://ogm.meb.gov.tr/www/misyon-ve-vizyon/icerik/1281> (Erişim Tarihi: 27 Ağustos 2023)

<https://media.iskur.gov.tr/66896/istanbul.pdf> (Erişim Tarihi: 06 Haziran 2023)

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3308&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5erti> (Erişim Tarihi: 19 Eylül 2023)

DİĞER KAYNAKLAR

ALTUNCI, Y. T., SALMAN, C., & DOĞAN, Z. M. (2009). Mesleki Eğitim Sorunları ve Yeni Model Arayışları. İnşaat Mühendisliği Eğitimi Sempozyumu, 6-8.

Çalıştay (2012). Mesleki Ve Teknik Eğitim Çalıştayı. Ankara.

TİSK, (1997), Küresel Eğilimler ve Türk Çalışma Hayatı, Ankara, TİSK Yayınları.

YAZMAN, İ. “Çalışan Çocukların Hukuki Sorunları”, TÜRKİŞ/ OSTİM Çıraklık Eğitimi Merkezi Çalışan Çocukların Sorunları Semineri, TÜRK-İŞ Çalışan Çocuklar Bürosu, 1994.

EKLER

EK 1 : Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Muhasebe ve Finansman Alanı Öğrencilerinin İşletmelerde Beceri Eğitimi Uygulamasında Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri-İstanbul İlinde Uygulama

EK 2 : Staj Sözleşmesi

EK 3 : Etik Kurul İzni

EK 1. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Muhasebe ve Finansman Alanı Öğrencilerinin İşletmelerde Beceri Eğitimi Uygulamasında Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri-İstanbul İlinde Uygulama

ANKET FORMU

Bu anket Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı Muhasebe ve Denetim Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi Onur KARALAR'ın yüksek lisans çalışması için yapılmaktadır. Anketin amacı Muhasebe ve Finansman Bölümünde İşletmelerde Beceri Eğitimi (Staj) yapan öğrencilerin stajda karşılaştığı sorunları bulmaktır. Araştırma Bilimsel bir nitelik taşıdığından ankete katılanların bilgileri gizli tutulacaktır. Lütfen soruları okuduktan sonra kendinize en uygun olan cevabı işaretleyiniz. Ankete göstermiş olduğunuz ilgi için teşekkür ederiz.

1- Cinsiyetiniz?

a. Erkek () b. Kız ()

2- Akademik Durumunuz

a.50-60 () b.60-70 () c.70-80 () d.80-90 () e.90-100 ()

3- Mesleki eğitimin yapıldığı iş yerini kim buldu?

a. Okul ()

b. Ailem ()

c. Kendim ()

d. Diğer (Belirtiniz)

4- İş yerlerindeki mesleki eğitimi yaptıran kişiler kimler?

a. Usta öğretici ()

b. Diğer personel ()

5- Beceri eğitimi yaptığınız işletmenin türü nedir?

a. Muhasebe bürosu ()

b. Kamu Kurumu ()

c. Özel işletme (muhasebe bürosu dışında) ()

6- Çalışılan departman nedir?

a. Muhasebe ()

b. Finans ()

c. İnsan Kaynakları ()

d. Diğer ()

	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
7. Staj yeri bulmakta zorluk çekmedim.					
8. Staj süresinin mesleki becerilerimi geliştirmesi açısından yeterliydi.					
9. Çalıştığım kamu kurumunda / işletmede stajyerlere karşı herhangi bir önyargı yoktur.					
10. Staj dönemini mesleği öğrenmenin bir parçası olarak görüyorum.					
11. Kurumda/işletmede diğer çalışanlar ile stajyerlere adil davranılmaktadır.					
12. Kurumda/işletmede stajyerlerin görüş ve önerileri dikkate alınmaktadır.					
13. Staj yaptıktan sonra eğitim aldığım bölüme olan ilgim arttı.					
14. Staj yaptıktan sonra muhasebe bölümüne bakış açımda olumlu gelişmeler oldu.					
15. Yaptığım stajın mezuniyet sonrası iş yaşamımda başarılı olmamda katkı sağlayacağına inanıyorum.					
16. Yaptığım staj mesleki açıdan kendime olan güvenimi arttırdı.					
17. Yaptığım staj iş yaşamımı tanımak açısından yararlı oldu.					
18. Staj süresince insan ilişkileri ve müşteri-çalışan ilişkileri konusunda deneyim kazandım.					
19. Yaptığım staj iş bulma imkânını artıracığını düşünüyorum.					
20. İş yerleri, stajyerlerin iş öğrenmeleri bilgi ve beceri kazanmaları için gerekli ortamı hazırlamaktadır.					
21. Staj eğitimi bana yeni bilgi ve beceri kazandırdı					
22. Stajdan sonra bu sektörde çalışmayı tekrar isterim.					
23. İş yerleri stajyer ücretlerini tam ödemektedir.					
24. Koordinatör öğretmenim staj süresince düzenli olarak iş yeri ziyareti yapmaktadır.					
25. Stajyer öğrenciler ucuz işgücü olarak görülüyor.					
26. İş yerleri stajyerleri bölümü dışındaki işlerde çalıştırmaktadır.					
27. İş yerlerinde sürekli olarak aynı işi tekrar etmek beceri eğitimine					

olumsuz etkisi vardır.					
28. Beceri eğitimine başlamadan stajyer öğrenciye okul tarafından yeterli bilgi verildi.					
29. İşletmede beceri eğitimine başlamadan önce oryantasyon eğitimi verildi.					
30. İşletmelerde beceri eğitiminde başarılı olan öğrencilerin iş yerinde kalabilmelerine imkân tanınmalı.					
31. Varsa Stajda karşılaştığımız diğer sorunları belirtiniz.					

EK 2 Staj Sözleşmesi

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM/STAJ SÖZLEŞMESİ				
Ö Ğ R E N C İ N İ N				
Adı Soyadı		Kayıtlı olduğu Okul/Kurumun adı		
T.C. Kimlik No		Okul Numarası		
Baba Adı		Sınıfı-Şubesi		
Ana Adı		Alan/Dalı		
Doğum Yeri		Telefonu		
Doğum Tarihi (Gün/Ay/Yıl)	.../.../.....	İşletmede Mesleki Eğitime Başlama Tarihi	.../.../.....	
OKUL/KURUMDA İRTİBAT SAĞLANACAK KOORDİNATÖR MÜDÜR YARDIMCISININ				
Adı-Soyadı				
Telefonu	İş :	Cep :		
Ö Ğ R E N C İ V E L İ S İ N İ N / Y A S A L T E M S İ L C İ S İ N İ N		İ Ş L E T M E N İ N		
Adı Soyadı		Adı		
Yakınlığı	☐ Anne ☐ Baba ☐ Diğer (Belirtiniz)	Adresi		
		İşletme Temsilcisinin Adı-Soyadı		
İkamet adresi		Telefon numarası		
Telefonu	Ev	Faks numarası	
	Cep	E-Posta adresi	
E-Posta Adresi		Vergi No	
Öğrencinin 18 yaşından büyük olması ve velisi bulunmaması halinde irtibat sağlanacak kişinin	Adı-Soyadı	SGK İşyeri Sicil No/Bağkur No	
	İletişim bilgileri:		
	IBAN No	
	TR.....	

Paraflar

Sayfa 1

Okul/Kurum Müdürü	İşveren veya Vekili	Öğrenci/18 yaşından küçükse yasal temsilcisi
-------------------	---------------------	--

GENEL HÜKÜMLER

Dayanak

MADDE 1- (1) Bu sözleşme, 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununun 25 inci ve Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinin 143 üncü maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Sözleşmenin tarafları

MADDE 2- (1) Bu sözleşme işletmede yapılacak mesleki eğitimin/stajın esaslarını düzenlemek amacıyla okul/kurum müdürü, işveren veya işveren vekili ile öğrenci reşit ise kendisi, değilse yasal temsilcisi arasında üç nüsha düzenlenir, imzalanan sözleşmenin birer nüshası taraflarda bulunur.

Tanımlar

MADDE 3- Bu Sözleşmede geçen;

a) Eğitici personel: Mesleki yeterliğe sahip, öğrencilerin işyerindeki eğitiminden sorumlu, iş pedagojisi eğitimi almış, mesleki eğitim yöntem ve tekniklerini bilen ve uygulayan veya mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında atölye ve laboratuvar öğretmenliği yapabilme yetkisine sahip kişiyi,

b) İşletme: Öğrencinin Kanun kapsamında mesleki eğitim gördüğü;

1) Özel sektöre ait kurum ve kuruluşları,

2) Kamu kurum ve kuruluşlarını (İl/ilçe milli eğitim müdürlükleri, okul öncesi eğitim kurumları, ilköğretim ve ortaöğretim kurumları dâhil)

3) Bütünesinde döner sermaye işletmesi bulunan okul ve kurumlar için döner sermaye işletmesini,

c) İşletmelerde mesleki eğitim: Mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları öğrencilerinin beceri eğitimlerini işletmelerde, teorik eğitimlerini ise mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında veya işletme veya kurumlarca tesis edilen eğitim birimlerinde yaptıkları eğitim uygulamalarını,

ç) Öğrenci: Mesleki ve teknik Anadolu liseleri, mesleki ve teknik eğitim merkezleri, çok programlı Anadolu liseleri ile mesleki eğitim merkezlerinde öğrenim görenleri,

d) Staj: İşletmelerde mesleki eğitime gönderilemeyen öğrencilerin diploma alabilmek için öğretim programlarıyla kazandırılması öngörülen mesleki bilgi, beceri, tutum ve davranışlarını geliştirmeleri, sektöri tanımlanan, iş hayatına uyumları, gerçek üretim ve hizmet ortamında yetişmeleri amacıyla işletmede yaptıkları toplam 40 iş günü süreli mesleki çalışmayı,

e) Usta öğretici: Ustalık yeterliğini kazanmış; aday çırak, çırak, kalfa ile mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları öğrencilerinin işyerindeki eğitiminden sorumlu; mesleki eğitim tekniklerini bilen ve uygulayan kişiyi,

ifade eder.

İşletmelerde mesleki eğitim ve staj

MADDE 4- (1) İşletmede mesleki eğitim gören öğrencinin teorik eğitimi okul, kurum veya iş yerinin eğitim biriminde yapılır. Teorik eğitim ve işletmede mesleki eğitim programının özelliği ve sınıflar itibarıyla haftalık ders çizelgelerinde belirtilen süre kadardır. (Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, madde 123/1).

(2) Sektörün özelliği, çalışma ve kapasite durumu ile okul ve iklim şartları da dikkate alınarak yılın belli zamanlarında faal olan yiyecek içecek hizmetleri, konaklama ve seyahat hizmetleri, eğlence hizmetleri, denizcilik alanları ile Bakanlıkça uygun bulunan diğer alan/dal öğrencileri 10 uncu ve 11 inci sınıfın bitimi tarihinden itibaren işletmelerde mesleki eğitimlerini yoğunlaştırılmış olarak görebilirler. Mesleki eğitim merkezi öğrencilerinin okulda almaları gereken dersler, işletmelerle yapılacak işbirliği çerçevesinde yoğunlaştırılarak okutulabilir. (Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, madde 63, 121).

(3) İşletmedeki mesleki eğitim, il milli eğitim müdürlüklerince hazırlanan ilgili öğretim yılı çalışma takvimine göre yapılır (Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, madde 15).

(4) Teorik ve uygulamalı eğitimlerinin tamamını okulda yapan öğrenciler, öğretim programlarıyla kazandırılması öngörülen mesleki bilgi, beceri, tutum ve davranışlarını geliştirmelerini, sektöri tanımlarını, iş hayatına uyumlarını, gerçek üretim ve hizmet ortamında yetişmelerini sağlamak amacıyla yarı yıl ve yaz tatillerinde staj çalışması yapar. Staj süresi toplam 40 iş günü olup bunun 15 gününe kadar 10 uncu sınıfın sonunda yapılabilir. (Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, madde 126-127).

Paraflar		Sayfa 2
Okul/Kurum Müdürü	İşveren veya Vekili	Öğrenci/18 yaşından küçükse yasal temsilcisi

İş kazası ve meslek hastalığı hâli

MADDE 5- (1) Öğrencinin işletmede mesleki eğitim/stajı sırasında meydana gelebilecek iş kazaları ve meslek hastalıklarından ve süresi içerisinde Sosyal Güvenlik Kurumuna gerekli bildirimde bulunulmasından işyeri işverenleri/işveren vekili sorumludur. (Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, madde 144, Sosyal Güvenlik Kurumu Emeklilik Hizmetleri Genel Müdürlüğü çıkışlı 29/09/2016 tarihli ve 2016/21 sayılı Genelge).

Programlara uygunluk

MADDE 6- (1) İşletmelerde mesleki eğitim ve staj, "Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği" hükümleri ve ilgili alan/dal çevre ve öğretim programlarına uygun olarak yürütülür.

İzin

MADDE 7- (1) İşletmelerde mesleki eğitim gören öğrenciye yarıyıl ve yaz tatili süresince toplam bir ay ücretli izin verilir. Ayrıca mazeretleri kabul edilenlere okul/kurum müdürlüğünün görüşü alınarak bir aya kadar ücretsiz mazeret izni de verilebilir (3308 SK. Madde 26, Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, madde 134).

(2) Öğrenciler, teorik eğitim günlerinde ücretli izinli sayılırlar (Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, madde 123).

(3) Öğrencilere telâfi eğitimi süresince ve okul/kurumda yapılacak sınavlar için belirtilen günlerde ücretli izin verilir (Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, madde 144).

(4) Staj süresi toplam 40 iş günü olup izinli ve raporlu olunan sürelerin fiilen tamamlanması gerekir. (Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, madde 127).

Ödenecek ücret

MADDE 8- (1) İşletmelerde mesleki eğitim gören öğrenciler ile mesleki ve teknik ortaöğretim okul ve kurumlarında staj veya tamamlayıcı eğitim gören öğrencilere asgari ücretin net tutarının; yirmi ve üzerinde personel çalıştıran işyerlerinde yüzde otuzundan, yirmiden az personel çalıştıran işyerlerinde yüzde onbeşinden, mesleki eğitim merkezi öğrencilerine (aday çırak ve çırağa) asgari ücretin yüzde otuzundan aşağı ücret ödenemez. Ücret, başlangıçta (.....) TL'dir. Öğrenciye ödenecek ücret her türlü vergiden muafır. (3308 Sayılı Kanun, Madde 25).

(1/a) İşletmelerde mesleki eğitim gören/staj yapan öğrencilere, mesleki eğitimin devam ettiği sürece yürürlükteki asgari ücretin net tutarının %30'undan az olmamak üzere ücret ödenir. Ücret, başlangıçta (.....) TL'dir. Öğrenciye ödenecek ücret her türlü vergiden muafır (3308 Sayılı Kanun, Geçici madde 12). (3308 sayılı Kanunun Geçici 12 nci maddesi yürürlükte kaldığı sürece birinci fıkraya yerine (1/a) fıkrası uygulanacaktır.)

(2) Sözleşmenin geçerlilik süresi içinde asgari ücrette artış olması halinde, bu artışlar aynı oranda öğrencinin ücretine yansıtılır.

Devamsızlık yapan öğrencinin ücretlerinden kesintî yapılması

MADDE 9- (1) Öğrenci mesleki eğitim için işletmeye devam etmek zorundadır. İşletmede mesleki eğitimine ve teorik eğitimine öztürsüz devam etmeyen veya ücretsiz izin kullanan öğrencinin bu günlerdeki ücreti kesilir.

(2) Ücret kesilerek yapılacak ödeme miktarı;

a) 20 ve daha fazla personel çalıştıran işletmelerce;

$$\text{Ödenecek ücret} = (\text{Net Asg.ücret} \times \%30) - \frac{(\text{Net Asg.Ücr.x} \%30 \times \text{Devamsız Gün Sayısı})}{30}$$

b) 20'den az personel çalıştıran işletmelerce;

$$\text{Ödenecek ücret} = (\text{Net Asg.ücret} \times \%15) - \frac{(\text{Net Asg.Ücr.x} \%15 \times \text{Devamsız Gün Sayısı})}{30}$$

c) Mesleki eğitim merkezi öğrencilerine (aday çırak, çırak) eğitim veren işletmelerce;

$$\text{Ödenecek ücret} = (\text{Asg.ücret} \times \%30) - \frac{(\text{Asg.Ücr.x} \%30 \times \text{Devamsız Gün Sayısı})}{30}$$

formülü uygulanarak bulunur.

$$(2/a) \text{ Ödenecek ücret} = (\text{Net Asg.ücret} \times \%30) - \frac{(\text{Net Asg.Ücr.x} \%30 \times \text{Devamsız Gün Sayısı})}{30}$$

formülü uygulanarak bulunur. (3308 sayılı Kanunun Geçici 12 nci maddesi yürürlükte kaldığı sürece ikinci fıkraya yerine (2/a) fıkrası uygulanacaktır.)

Paraflar

Sayfa 3

Okul/Kurum Müdürü	İşveren veya Vekili	Öğrenci/18 yaşından küçükse yasal temsilcisi
-------------------	---------------------	--

SİGORTALILIK

Öğrencilerin sigortalılığı

MADDE 10- (1) Okul/kurum müdürlüğünce; bu sözleşmenin akdedilmesi ile öğrencinin işletmede mesleki eğitime devam ettiği sürece 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun, iş kazaları ve meslek hastalıkları ile hastalık sigortası hükümlerine göre sigortalandır, bunlardan bakmakla yükümlü olunan kişi durumunda olmayanlar için ayrıca genel sağlık sigortası primi ödenir. Staj yapan öğrenciler ise iş kazası ve meslek hastalığı yönünden sigortalandır. (5510 Sayılı Kanun, madde 5).

SGK primlerinin ödenmesi

MADDE 11- (1) Bakanlıkça ödenmesi gereken sigorta primleri, 4857 sayılı İş Kanununun 39 uncu maddesine göre belirlenen yürürlükteki asgari ücretin %50'si üzerinden hesap edilerek okul/kurum müdürlüğünce, Sosyal Güvenlik Kurumuna ödenir veya bu Kurumun hesabına aktarılır (3308 Sayılı Kanun, madde 25).

Sigortalılıkla ilgili belgelerin muhafazası

MADDE 12- (1) Sigorta ve prim ödeme ile ilgili belgeler okul/kurum müdürlüğünce muhafaza edilir.

ÖĞRENCİNİN DEVAM VE DİSİPLİN DURUMU

Eğitime devam edemeyen öğrenciler

MADDE 13- (1) Mesleki eğitimini işletmede gören öğrencilerden; uzun süreli tedaviyi gerektiren bir hastalıktan, yangın, deprem gibi doğal afetlerden dolayı eğitime devam edemeyen öğrenciler hakkında Millî Eğitim Bakanlığının ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.

İşletmeye özürsüz devamsızlık

MADDE 14- (1) İşletme yetkilileri, özürsüz olarak aralıksız üç işgünü mesleki eğitimine gelmeyen öğrenciyi en geç iki iş günü içinde okul/kurum müdürlüğüne elektronik ortamda veya yazılı olarak bildirmek zorundadır (Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, madde 144).

Disiplin

MADDE 15- (1) Öğrencinin işletmede disiplin soruşturmasını gerektirecek davranışta bulunması halinde, bu durum işletme tarafından okul/kurum müdürlüğüne raporla bildirilir. Disiplin işlemi okul/kurum müdürlüğü tarafından mevzuatına göre yürütülür. Sonuç işletmeye yazılı olarak bildirilir (Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, madde 165).

Beceri sınavı

MADDE 16- (1) İşletmelerde mesleki eğitim gören öğrenciler Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinin 46 ncı maddesi hükümlerine göre yıl sonu beceri sınavına alınır. Bu öğrencilerin işletmelerde mesleki eğitime konu olan ders/derslerden dönem puanının belirlenmesinde her dönemde temrin, proje, iş, deney ve hizmet değerlendirmesinden aldığı puanlar ile telafi eğitimi süresince yaptıkları temrin, proje, iş, deney ve hizmetlerden aldıkları puanların aritmetik ortalaması alınır. Birinci ve ikinci dönem puanlarının aritmetik ortalaması ile yıl sonu beceri sınavı puanının aritmetik ortalaması alınarak yıl sonu puanı belirlenir (Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, madde 53).

(2) İşletmelerde mesleki eğitime konu olan ders/derslerden öğrencinin başarılı sayılabilmesi için beceri sınavı puanı en az 50 olmak kaydıyla birinci ve ikinci dönem puanları ile beceri sınav puanının aritmetik ortalamasının en az 50 veya beceri sınav puanının en az 70 olması gerekir (Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, madde 56).

(3) Staj yapan öğrenciler, staj bitiminde beceri sınavı esaslarına göre staj bitirme sınavına alınır. (Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, madde 133).

TARAFLARIN DİĞER GÖREV VE SORUMLULUKLARI

İşletmelerin görev ve sorumlulukları

MADDE 17- (1) Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinin 144 üncü maddesine göre, mesleki eğitim yaptıracak işletmelerin görev ve sorumlulukları:

- Mesleki eğitimin, ilgili meslek alan/dalları çerçeve öğretim programlarına uygun olarak işletme belirleme komisyonu tarafından belirlenen yerde yapılmasını sağlamak,
- Mesleki eğitim yapılacak alan/dalların her biri için, öğrencilerin mesleki eğitiminden sorumlu olmak üzere, ustalık veya meslekî yeterliğe sahip ve iş pedagojisi eğitimi görmüş nitelikte usta öğreticiyi veya eğitim personelini eğitimde görevlendirmek,
- Usta öğretici ve eğitici personel bulunmaması durumunda, okul/kurum müdürlükleri ile işbirliği yaparak açılacak iş pedagojisi kursuna ilgili personelin katılımını sağlamak,

Paraflar		Sayfa 4
Okul/Kurum Müdürü	İşveren veya Vekili	Öğrenci/18 yaşından küçükse yasal temsilcisi

- ç) Mesleki eğitim için gerekli olan temrin malzemelerini temin etmek,
- d) İşletmede mesleki eğitim gören öğrenciye, ödenecek ücret miktarı, ücret artışı ve diğer imkânları kapsayan eğitim sözleşmesini öğrenci veya yasal temsilcisi ve okul/kurum müdürü ile birlikte imzalamak,
- e) Öğrencilerin devam durumlarını izleyerek devamsızlıklarını ve hastalık izinlerini iki iş günü içinde elektronik ortamda veya yazılı olarak ilgili okul/kurum müdürlüğüne bildirmek,
- f) Öğrencilerin ilgili döneme ait puan çizelgelerini dönem sonundan beş iş günü önce kapalı zarf içinde ilgili okul/kurum müdürlüğüne teslim etmek (zarf öğrenciye verilmez),
- g) Öğrenciler tarafından tutulan iş dosyasını, istenmesi durumunda veya yıl sonu beceri sınavından önce ilgili okul/kurum müdürlüğüne teslim etmek,
- ğ) Öğrencilere teorik eğitim, telâfi eğitimi ve okul/kurumda yapılacak sınavlar ile okulda yapılacak resmi tören ve sosyal faaliyetler için belirlenen günlerde ücretli izin vermek,
- h) Öğrencilere yarı yıl ve yaz tatili süresince toplam bir ay ücretli izin vermek,
- ı) İşletmede mesleki eğitime devam eden öğrencilere bir ders yılı içinde devamsızlıktan sayılmak ve mevzuatla belirlenen azami öztürsüz devamsızlık süresini geçmemek üzere, ilgili okul/kurum müdürlüğünün de görüşünü alarak ücretsiz mazeret izini vermek,
- i) İşletmede mesleki eğitim başladıktan sonra personel sayısında azalma olması durumunda da eğitime alınmış olan öğrencileri, okul/kurumdan mezun oluncaya kadar işletmede eğitime devam ettirmek,
- j) Öğrencinin, işletmenin farklı bir şubesi/biriminde eğitim görmek üzere eğitim yerinin değişmesi hâlinde okul müdürlüğünü bilgilendirmek,
- k) Öğrencilerin iş kazaları ve meslek hastalıklarından korunması ve tedavileri için 6331 sayılı Kanun ve ilgili diğer mevzuat kapsamında gerekli önlemleri almak,
- l) Eğitimi yapılan meslek alan/dallarının öğretim programlarında bulunduğu halde, işletmedeki imkânsızlıklar nedeniyle öğretilmeyen konuların öğretimi için okul/kurum müdürü ile iş birliği yapmak,
- m) İşletmelerde mesleki eğitiminin çerçeve öğretim programına uygun olarak yürütülmesi ve okul/kurum ile işletme arasında eğitimde sürekli işbirliğini sağlamak, öğrencilerin başarı, devamsızlık ve disiplin durumlarını izlemek ve rehberlikte bulunmak amacıyla okul müdürlüğünce görevlendirilen koordinatör öğretmenlerin görevlerini yerine getirmesinde yardımcı olmak,
- Öğrenciye, iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri çerçevesinde, işletmede bulunduğu sürece kullanılacak üzere çalışandan farklı özellikte yaka kartı, iş kıyafeti ve benzeri tedbirleri almaktır.

Okul/kurumların görev ve sorumlulukları

MADDE 18- (1) Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinin 78 inci maddesine göre okul/kurum müdürünün görev ve sorumlulukları şunlardır:

- a) Öğrenci veya yasal temsilcileri ile birlikte işletmelerle mesleki eğitim sözleşmesini imzalamak,
- b) Eğitimi yapılacak meslek alan/dallarıyla ilgili çerçeve öğretim programlarının ve öğrencilerin işletmede yaptıkları etkinliklerle ilgili formların ders yılı başında işletmelere verilmesini sağlamak,
- c) İşletmelerdeki mesleki eğitimin eğitici personel/usta öğretici tarafından yapılmasını sağlamak,
- ç) İşletmelerdeki mesleki eğitimin ilgili meslek alan/dalı çerçeve öğretim programlarına uygun olarak yapılmasını sağlamak,
- d) Öğrencilerin ücretli ve ücretsiz mazeret izinleri ile devam-devamsızlık durumlarının izlenmesini ve kayıtlarının tutulmasını sağlamak,
- e) İşletmelerde mesleki eğitim gören öğrencilerin sigorta primlerine ait işlemlerin mevzuatına göre yürütülmesini sağlamak,
- f) İşletmelerle işbirliği yaparak, öğrencilerin mesleki eğitiminden sorumlu usta öğretici veya eğitici personelin yetiştirilmesi için iş pedagojisi kursları açmak, başkanlı olanlara "Usta Öğretici" belgesi vermek, bununla ilgili kayıtları tutmak,
- g) İşletmelerde görevli usta öğretici ve eğitici personelin hizmet içi eğitiminde, okul/kurumun personel ve diğer imkânlarıyla yardımcı olmak,
- ğ) İşletmelerde yapılan mesleki eğitimde amaçlanan hedeflere ulaşılması için işletme yetkilileri ile işbirliği yaparak eğitimle ilgili gerekli önlemleri almak,
- h) Okul müdürü veya koordinatör müdür yardımcısının değişmesi durumunda ilgili işletmeyi bilgilendirmek,
- ı) İşletme yetkilileriyle yapılan toplantılara başkanlık yapmaktır.

Paraflar		Sayfa 5
Okul/Kurum Müdürü	İşveren veya Vekili	Öğrenci/18 yaşından küçükse yasal temsilcisi

Öğrencilerin görev ve sorumlulukları

MADDE 19- (1) Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinin 36, 124, 126 ve 147 nci maddelerine göre işletmede mesleki eğitim gören/staj yapan öğrencinin görev ve sorumlulukları:

- İş yerinin şartlarına, kıyafet ve çalışma düzenine uymak,
- Üretim ve hizmetle ilgili gizlilik gerektiren konular ile kişilere ait özel bilgileri başkalarıyla paylaşmamak,
- Sendikal etkinliklere katılmamak,
- Eğitime düzenli olarak devam etmek,
- Mesleki eğitim ile ilgili iş dosyası tutmak,
- Staja devam edenler için staj dosyası tutmak,
- İşletmede mesleki eğitim yaptığı günlerde devamsızlık yaptığı süreye ilişkin özür belgesi veya yazılı veli beyanını özür gününü takip eden en geç beş iş günü içinde okul/kurum müdürlüğüne teslim etmektir.

DİĞER HUSUSLAR

Hüküm bulunmayan hâller

MADDE 20- (1) İşletmede mesleki eğitim gören veya staj yapan öğrenciler hakkında; bu sözleşmede yer almayan diğer hususlarda Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği ve ilgili diğer mevzuat hükümlerine göre işlem yapılır.

İşverenin değişmesi

MADDE 21- (1) İşverenin değişmesi halinde, yeni işveren aynı mesleği/üretimi sürdürüyorsa sözleşme yenilenir.

Öğrencinin okul/kurumunun değişmesi

MADDE 22- (1) Öğrencinin aynı yerleşim yerinde okul/kurumunu değiştirmesi durumunda mesleki eğitimine aynı iş yerinde devam eder. Bu durumda, okul/kurum müdürlüğüne sözleşmenin yenilenmesi sağlanır.

Öğrenciye sağlanacak haklar

MADDE 23- (1) İşletme tarafından öğrenci aşağıdaki sosyal haklardan yararlandırılacaktır.

Öğle yemeği

Ulaşım

Barınma

Diğer :

Sözleşmenin feshi

MADDE 24- (1) Sözleşme;

- İş yerinin çeşitli sebeplerle kapatılması,
 - İşyerindeki usta öğretici/egitici personelin işten ayrılması ve işyerinde başka usta öğretici/egitici personelin bulunmaması,
 - İş yeri sahibinin değişmesi halinde yeni iş yerinin aynı mesleği/üretimi sürdürmemesi,
 - Öğrenciye bakmakla yükümlü olanın ikametini değiştirmesi nedeniyle öğrencinin ulaşımını sağlayamayacağına dair yazılı beyanı,
 - Öğrencinin okul/kurum değiştirme veya örgün eğitim dışına çıkarma cezası olarak okul/kurumla ilişkisinin kesilmesi,
 - Sağlık durumunun işletmedeki eğitimden olumsuz etkilenmesi,
 - Öğretim yılı sonunda öğrencinin veya işletmenin durumunda değişiklik olması,
 - İşletmelerde grev ve lokavt uygulaması olması,
 - Deprem, yangın ve sel gibi afetler,
 - Taraflardan birinin yükümlülüklerini yerine getirmemesi,
- hallerinde tek taraflı olarak feshedilir. Fesih durumu, sözleşmenin feshi tarihinden itibaren 3 iş günü içinde ilgili okul/kurum müdürlüğüne yazılı olarak bildirilir. (3308 sayılı Kanun madde 22, Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, madde 133).

Yürürlük

MADDE 25- (1) tarihinde yürürlüğe girmek üzere taraflarca imzalanan bu sözleşme öğrencinin mesleki eğitimini/stajını tamamladığı tarihe kadar geçerlidir.

Saklanma süresi

MADDE 26- Sözleşme, okul/kurum müdürlüklerince öğrenci dosyasında süresiz saklanır.

Paraflar		Sayfa 6
Okul/Kurum Müdürü	İşveren veya Vekili	Öğrenci/18 yaşından küçükse yasal temsilcisi

Okul/Kurumun Adı	İşletmenin Adı :	Öğrencinin/18 yaşından küçükse yasal temsilcisinin
Okul/Kurum Müdürünün	İşveren veya Vekilinin	
Adı Soyadı :	Adı Soyadı : Görevi :	Adı Soyadı :
Tarih : ... / ... /	Tarih : ... / ... /	Tarih : ... / ... /
İmza-Mühür	İmza-Mühür/Kaşe	İmza

Form A₄

Paraflar		Sayfa 7
Okul/Kurum Müdürü	İşveren veya Vekili	Öğrenci/18 yaşmdan küçükse yasal temsilcisi

Ek 3 Etik Kurul İzin Belgesi

Evrak Tarih ve Sayısı: 13.03.2023-80919

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı :E-88083623-020-80919
Konu :Etik Onayı Hk.

13.03.2023

Sayın Onur KARALAR

Tez çalışmanızda kullanmak üzere yapmayı talep ettiğiniz anketiniz İstanbul Aydın Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 02.03.2023 tarihli ve 2023/02 sayılı kararıyla uygun bulunmuştur. Bilgilerinize rica ederim.

Dr.Öğr.Üyesi Mehmet Sencer GİRGIN
Müdür Yardımcısı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : BSF4CJ048Z Pin Kodu : 58652

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/istanbul-aydin-universitesi-ebys?>

Adres : Beşyol Mah. İnönü Cad. No:38 Sefaköy , 34295 Küçükçekmece / İSTANBUL

Telefon : 444 1 428

Web : <http://www.aydin.edu.tr/>

Keş Adresi : iau.yaziisleri@iau.hs03.kep.tr

Bilgi için : Tuğba SÜNNETCI

Unvanı : Yazı İşleri Uzmanı

Tel No : 31002

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER:

Ad- Soyadı: Onur KARALAR

Doğum Tarihi:

Doğum Yeri:

E-Posta:

ÖĞRENİM DURUMU:

Lisans: 2011, Gazi Üniversitesi, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi,

Muhasebe ve Finansman Öğretmenliği

Yüksek Lisans:

Yabancı Dil: İngilizce

YAYINLAR:

Karalar, O.(2023). Meslek Lisesinde Çalışan Öğretmenlerin Öğrenci Algısı.IV.Eğitim Araştırmaları Kongresi, İstanbul, 19-20 Ekim 2023 (Sözlü Bildiri)